

Het kan wél

Verkiezingsprogramma 2026 - 2030
D66 Harderwijk-Hierden

The logo consists of a green square containing the white text 'D66'. This square is centered within a larger, light orange square, which is itself centered within a yellow rectangular frame that occupies the lower half of the page.

D66

Het kan wél

Voorwoord

Harderwijk is een stad van vrijheid en vooruitgang. Een stad van doeners, dromers en durvers. Van mensen die samen de schouders eronder zetten en problemen met elkaar aanpakken. Harderwijk is groot geworden door vooruit te kijken en kansen te pakken. Door samen te werken, over grenzen te kijken en lef te tonen groeiden we van vissersstad naar bruisende regiostad. Toch lijkt die houding soms te verdwijnen. Tegenstellingen bepalen meer en meer de toon, stilstand ligt op de loer en het gesprek gaat vooral over wat níet kan. Ook in Harderwijk merk ik dat het leven voor steeds meer mensen ingewikkelder wordt en kansen niet meer vanzelfsprekend zijn. De woningnood raakt jonge gezinnen en starters. Lerarentekorten bedreigen goed onderwijs. En steeds meer inwoners ervaren de gevolgen van hoge kosten, mentale druk en verschillen in gezondheid. En toch gaat soms behoudendheid of eigenbelang voor op wat goed is voor stad en dorp. En dat frustreert. Jou én mij. Want wij willen vooruit.

Wij komen op voor de positieve krachten die de mouwen willen opstropen en samen willen laten zien dat het wél kan. D66 Harderwijk heeft vooruitgang in het DNA. Altijd met een open blik, creatieve oplossingen en de toekomst voor ogen. De afgelopen jaren hebben we niet alleen richting gegeven, maar ook geleverd. Onze stad is zichtbaar inclusiever en groener geworden. We zetten in op kansengelijkheid met brede scholen eerlijke vergoedingen. We bouwden sneller en creatief meer woningen. We brachten als eersten een autoluwe binnenstad ter sprake én realiseerden het. De intercity gaat er nu écht komen. We agendeerden duurzaamheid voor de troepen uit en vergroenden en verduurzaamden vervolgens de hele stad, sámen met inwoners. In financieel moeilijke tijden werd er geïnvesteerd in onze culturele instellingen. En iedereen telt zichtbaar mee: van inrichting van een vrouwveilige openbare ruimte, positieve gezondheid, tot wie je bent en van wie je houdt. We fristen het stadsbestuur op en brachten bestuurders naar inwoners toe. En we gaan door. Onze toekomst maken zelf.

Want uiteindelijk willen we allemaal ongeveer hetzelfde. Een huis in een veilige buurt. Werk dat loont. De vrijheid om te houden van wie je wilt. Leven met het vertrouwen dat de toekomst, ook die van onze kinderen, iets is om naar uit te kijken. Daar bouwen we met dit programma aan. Aan jouw toekomst, aan de toekomst van ons allemaal.

Wij maken duidelijke keuzes en kiezen voor toekomstgerichte, positieve en daadkrachtige politiek. Met een fijn thuis voor ons allemaal: we versnellen de bouw van duurzame en betaalbare huizen. Een bloeiende lokale economie, met ruimte voor ondernemers, innovatie en creativiteit. Voor gezond leven in je eigen omgeving, met een groene veilige buurt. Voor veiligheid dichtbij, zodat iedereen vrij over straat kan. En voor een sterke buurt voor iedereen, met scholen en zorg om de hoek.

Nu is het moment om te kiezen voor vooruitgang en de kracht van positieve samenwerking. Want alleen dan kunnen we blijven bouwen aan een stad die vooruitgaat: waar mensen gelukkig en gezond zijn, genoeg geld in de portemonnee hebben en prettig leven in een stad die sprankelt van kansen en energie.

Die toekomst begint vandaag. Met jou, met ons.

Het kan wél.

Anke Buurman-Kuiper, lijsttrekker D66 Harderwijk

Inhoudsopgave

Samenvatting	7
1. Een kansrijke basis en toekomst voor iedereen	9
1.1. De beste basis voor de jongsten	10
1.2. Investeren in onderwijs: talenten laten bloeien	13
1.3. Iedereen doet mee	20
1.4. Een toegankelijke stad	29
2. Samen gezond, samen sterk	30
2.1. Inzet op samenhang, eenvoud en aansluiten bij wat er al is	31
2.2. De grootste gezondheidswinst ligt buiten de zorg	32
2.3. Vergroten van mentale veerkracht als prioriteit	33
2.4. Een toegankelijke, toekomstbestendige zorgstructuur	34
2.5. Drugsbeleid gericht op gezondheid, vrijheid en veiligheid	34
2.6. Gezond en gelukkig ouder worden	35
2.7. Iedereen in beweging	37
3. Een thuis voor iedereen in Harderwijk en Hierden	39
3.1. Meer nieuwe woningen en passende voorzieningen	40
3.2. Een passende woning voor iedereen	41
3.3. Slim omgaan met bestaande bebouwing en grond	43
4. Bouwen aan de toekomst van Harderwijk-Hierden	44
4.1. Cultuur	45
4.2. Podia, gebouwen en culturele plekken	46
4.3. Kunst voor iedereen bereikbaar	47
4.4. Geschiedenis als leidraad	47
4.5. Festivals, evenementen en het nachtleven	48
4.6. Sterke lokale media en journalistiek	49
4.7. Investeren in Harderwijkse cultuur	50
5. Duurzaamheid	51
5.1. Een groene stad met aandacht voor natuur	52
5.2. Een circulaire stad die kringlopen sluit	53
5.3. Schone en betaalbare energie voor iedereen	54
5.4. Mobiliteit: Slim en duurzaam bereikbaar	55

6. Samen beschermen we onze vrijheid	58
6.1. Veilig opgroeien: investeren in jongeren en preventie	59
6.2. Veiligheid voor iedereen, ook voor vrouwen, meisjes en de LHBTIQA+ community	60
6.3. Samen met inwoners zorg dragen voor leefbaarheid en veiligheid	61
6.4. Een stevige integrale aanpak tegen criminaliteit	62
6.5. Veilig uitgaan	63
6.6. Drugsbeleid	64
6.7. Samen weerbaar	64
7. Een creatieve economie: ondernemen met ambitie	67
7.1. Een bloeiende binnenstad als kloppend hart	68
7.2. Versterk Harderwijkse bedrijventerreinen	69
7.3. Te gast in Harderwijk en Hierden - horeca, toerisme en recreatie	71
7.4. Een sterke en verbindende arbeidsmarkt	72
8. Gezonde gemeentelijke financiën	73
8.1. Eerlijk, duurzaam en toekomstbestendig	74
8.2. D66 staat voor een eerlijk en toekomstbestendig inkomstenbeleid	74
8.3. Huishoudboekje op orde	76
8.4. Kansen pakken	77
8.5. Subsidieverstrekking	77
9. Open en toegankelijk bestuur	78
9.1. Een fris stadsbestuur	79
9.2. Een betrouwbare, open en toegankelijke gemeente	80
9.3. Verantwoord kansen pakken met AI	82
9.4. Harderwijk en de regio	83
Dankwoord	84

Samenvatting

Opgroeien: een sterke start voor elk kind, met gelijke kansen in een veilige, ondersteunende en stimulerende omgeving.

- Een kansrijke toekomst voor elk kind in Harderwijk en Hierden.
- Ieder kind in beeld. Het Harderwijkse Expertise Team versterkt de samenwerking tussen onderwijs, jeugdgezondheidszorg en jeugdhulp waardoor geen kind buiten de boot valt.
- Voorkomen is beter dan genezen: met vroegsignalering en preventie, kunnen we problemen vóór zijn.
- Inzetten op mentale gezondheid en digitale weerbaarheid van jongeren.

Onderwijs: talenten laten bloeien in Harderwijk Onderwijsstad

- Ieder kind een goede start. Maatwerk met een onderwijs-innovatiefonds.
- Harderwijkse Introductie Tijd - HIT! Voor onze mbo-studenten.
- We worden een stad voor leraren: we luisteren, stimuleren om voor de klas te gaan en helpen bij woonruimte.

Meedoen

in Harderwijk doe je mee en kan je jezelf zijn. We laten iedereen vrij, maar niemand vallen.

- Iedereen krijgt de kans om mee te doen: ondersteuning is er snel en op basis van vertrouwen.
- Werk moet lonen. We voeren een lokale werkbonus in.
- Een meer toegankelijke stad, versterken van het inclusiebeleid, waaronder de activiteiten voor de LHBTIQA+- gemeenschap, en steun voor mensen in transitie.

Gezondheid: gezondheid is de basis - fysieke en mentale gezonde Harderwijkers

- Voorkomen is beter dan genezen: fysieke en mentale gezondheid staat op 1. We stimuleren gezonde keuzes, zetten sport en welzijn in en nemen gezondheid mee in alle nieuwe plannen voor de stad.
- Sterke wijken en verbonden buurten waar ontmoeting plaatsvindt, met goede voorzieningen in de wijk.
- Iedereen kan meedoen met sporten: sportclubs zijn toegankelijk, inclusief en ook voor mensen met een kleine beurs.

Wonen: een thuis voor iedereen - snel en slim een passende woning.

- Meer en sneller betaalbare woningen bouwen en we bouwen slim omhoog.
- Sneller ontwikkelen eendengebied en Harderwijk Noord.
- Meer kansen voor starters en mensen met cruciale beroepen en woningzoekenden hebben structurele inspraak in de raad van woningzoekenden.

Klimaat / duurzaamheid: een groene en toekomstbestendige stad.

- Een groene stad met aandacht voor natuur.
- Een circulaire stad die kringlopen sluit.
- Schone en betaalbare energie voor iedereen.

Cultuur: Vol creativiteit op naar 2031

- D66 investeert fors in cultuur voor een rijk aanbod voor alle Harderwijkers: €1,5 miljoen structureel extra naar cultuur
- Investeren in erfgoed: hét podium voor de viering van 800 jaar Harderwijk in 2031.
- Harderwijk ontwikkelt zich tot cultureel centrum van de regio.

Mobiliteit

Een veilig Harderwijk, waar iedereen zich vrij en zelfstandig kan verplaatsen.

- Veilige fiets- en schoolroutes en goede verbindingen.
- Auto's laden met eigen stroom.
- Logisch parkeren en afstemming in verkeerswerkzaamheden.

Economie: Ondernemen met lef en ambitie

- Een bloeiende binnenstad als kloppend hart van Harderwijk.
- Harderwijk zet in op bedrijven die betekenisvol ondernemen.
- Onze oude bedrijventerreinen worden herontwikkeld tot regionale centra voor de circulaire transitie.

Veiligheid: veiligheid voor iedereen en daar zorgen we samen voor.

- Rolmodellen, weerbaarheidsprogramma's en stevige samenwerking tussen onderwijs, jongerenwerk en politie voorkomen criminaliteit bij jongeren.
- De openbare ruimte is van iedereen: we maken de openbare ruimte veiliger, luisteren naar vrouwen en zorgen voor goede meldpunten.
- Laagdrempelig en bereikbare handhavers: Er komt een BOA-lijn waarmee je direct de handhavers kunt spreken. Bijvoorbeeld: 0341-112112.
- De gemeente en samenleving zijn voorbereid bij crisis en rampen.

Investeren in de toekomst van Harderwijk

- Ambitieuze stad met eerlijke en reële belastingen.
- Duurzaamheid loont en de vervuiler betaalt.
- Slimme samenwerking voor meer subsidies: we werken samen voor meer middelen vanuit EU, Rijk en provincie.

Open en toegankelijk lokaal bestuur

- Het stadsbestuur en gemeentelijke organisatie worden verstevigd voor een groei naar 60.000 inwoners.
- Met meer transparantie, factchecks en een grotere rol voor de lokale journalistiek wordt de integriteit van het lokaal bestuur geborgd.
- Toegankelijkheid van bestuur wordt met burgerberaad, wijkwethouders, spreekuren en hoorzitting verder vergroot.

Hoofdstuk 1

Een kansrijke basis en toekomst voor iedereen

Gelijke kansen en vrijheid ontstaan niet vanzelf. Daar moeten we dagelijks samen in investeren. Thuis, op school, op het werk en op straat. Want hoe vrij ben je als je niet hand in hand over straat durft met jouw partner, als je geen stageplek kunt vinden vanwege je achternaam of wanneer je door een beperking een gebouw niet binnenkomt of formulieren niet kunt begrijpen?

Wij geloven dat vrijheid betekenis krijgt wanneer iedereen de kans heeft om diens leven in te richten zoals zij dat willen. Voor ons betekent dat focus op zekerheid, veiligheid, een goede gezondheid, gelijke toegang tot onderwijs en werk, en een benaderbare gemeente. Steun en hulp als je het zelf niet redt, en duidelijke en eenvoudige regels en regelingen. En tot slot; hulp dichtbij.

Harderwijk staat niet stil en we zien veel ontwikkelingen in de afgelopen jaren. Zo is er op het gebied van inclusie veel gebeurd: er is een groot inclusienetwerk, de toegankelijke route in de binnenstad en een sportakkoord. We zijn trots op het onderbrengen van de uitvoering van het inclusie- en regenboogbeleid bij de Maatschappelijke Coalitie, met daarin onder andere Zorgdat, GA!, Cultuurkust, Popschool, Bibliotheek en MFC Harderwijk. Hierdoor voert de gemeente niet zelf uit, maar wordt de programmering voor o.a. regenboog, inclusie, antidiscriminatie, eenzaamheid, burgerschap bij deze partijen belegd én de organisaties robuuster gemaakt. Daarbij wordt gebruik gemaakt van het grote lokale netwerk van de organisaties, hun ervaring in het breed programmeren voor verschillende doelgroepen en de uitvoeringskracht die deze partijen hebben. Zo maken we écht het verschil voor mensen.

1.1. De beste basis voor de jongsten

Gezond en zonder zorgen opgroeien

D66 streeft naar een stad waarin iedereen gelijke kansen krijgt en de vrijheid heeft om zijn eigen toekomst vorm te geven. Goed onderwijs speelt daarbij een cruciale rol. Daarmee krijgt iedereen de kans om zowel kennis als sociale vaardigheden volop te ontwikkelen. Maar goed onderwijs alleen is niet genoeg. Om echt tot bloei te komen, hebben jongeren ook een veilige en ondersteunende omgeving nodig, moeten kinderen kunnen spelen en contact kunnen hebben met leeftijdsgenoten. Daarom investeert D66 in uitdagende speelomgevingen, de mentale gezondheid van jongeren en goede jeugdzorg voor wie dat nodig heeft. Dit betekent ook dat we vanaf de vroege jeugd investeren in gelijke kansen en waar nodig ongelijk investeren om iedereen dezelfde kansen te bieden.

Een sterke start voor elk kind

Een goede start is bepalend voor de kansen van kinderen en jongeren. Kwetsbare kinderen verdienen begeleiding wanneer dat nodig is. De jeugdhulp wordt echter steeds duurder en complexer: dat moet anders. D66 wil toegankelijke en persoonlijke hulp, met ruimte voor professionals en een duidelijk aanspreekpunt voor gezinnen. Zo valt niemand buiten de boot.

- **Taalrijk opgroeien.** Goede taalvaardigheid is de sleutel tot kansen in onderwijs, werk en samenleving. Toch zien we dat jongeren steeds minder goed kunnen lezen en schrijven. D66 Harderwijk wil dat veranderen met een brede aanpak waarbij scholen, bibliotheek en partners in de stad samenwerken om plezier in lezen te bevorderen.

Snelle en passende ondersteuning en jeugdhulp

Iedereen kan pech hebben. Knelpunten in de ontwikkeling en hulpvragen voor kinderen en ouders zijn heel normaal en horen bij het leven. Het is wél belangrijk dat daar dan snel, toegankelijk, deskundig - en waar het kan - collectief ondersteunen beschikbaar is. Als een kind, diens ouders of leerkrachten hulp nodig hebben, moet die er snel en passend zijn. Met snelle en laagdrempelige toegang kun je knelpunten snel wegnemen en impact op de verdere ontwikkeling beperken.

We werken hiervoor samen met verschillende disciplines, met natuurlijk de kinderen en hun ouders, het onderwijs en netwerkpartners zoals de GGD en orthopedagogen. Zo zijn alle kinderen in beeld en kan er bij knelpunten in de ontwikkeling snel laagdrempelige ondersteuning aangeboden worden.

- **Harderwijks Expertise Team.** We werken met een Harderwijks Expertise Team, een toegankelijk multidisciplinair team waar je zonder indicatie, zonder beschikking en zonder eigen bijdrage met je zorgvraag terecht kunt. Zo worden alle kinderen gezien. Een Harderwijks Expertise Team versterkt de samenwerking tussen het onderwijs, jeugdgezondheidszorg en jeugdhulp. We zetten dit in voor basis- en voortgezet onderwijs. Doel hiervan is snel en goed handelen bij crisissituaties en passend onderwijs voor elk kind binnen de gemeentegrens. Door samen te werken op scholen, samen met de inzet van het Expertise Team en de facilitering van de gemeente valt geen kind buiten de boot.
- **Vertrouw op de professionals.** Onze lokale professionals kennen de kinderen, hun omgeving en de netwerken in de stad. Hun inzichten zijn leidend, niet de beleidsprincipes. We vertrouwen op hun expertise en leggen geen onnodige drempels of administratieve rompslomp op. We versterken bestaande netwerkstructuren. We stimuleren en faciliteren netwerken van professionals en geven hen positie. Denk aan netwerken als

de Veiligheidsraad en het netwerk van Harderwijkse Orthopedagogen. We zijn kritisch op bestaande tijdrovende werkwijzen, zoals de verklarende analyse voor toegang tot de jeugdhulp.

- **Één aanspreekpunt.** Een vast gezicht biedt houvast voor ouders en kinderen en borgt tegelijkertijd de kwaliteit van ondersteuning. Gezinnen krijgen één vast aanspreekpunt dat coördineert en regie houdt over de hulpverlening. Een integraal team van zorgprofessionals voorkomt dat verschillende wetten of loketten het proces bemoeilijken.
- **Sterk CJG.** Het Centrum voor Jeugd en Gezin blijft een laagdrempelig en herkenbaar steunpunt, zichtbaar in wijken en op scholen en als netwerkpartner voor professionals. Extra aandacht gaat uit naar de toegankelijkheid voor specifieke doelgroepen.
- **CJG of praktijkondersteuner op school.** Op vaste momenten is een CJG-medewerker of praktijkondersteuner van de huisarts aanwezig op scholen. Zo zijn ze benaderbaar, worden het herkenbare gezichten en kan er snel gehandeld worden als een kind extra ondersteuning nodig heeft. We zetten zoveel mogelijk in op preventieve en collectieve ondersteuning.
- **Voorkomen is beter dan genezen.** Door vroeg te signaleren en in te zetten op preventie, kunnen we problemen vóór zijn. Ouders, scholen, huisartsen, professionals uit het welzijnswerk, jeugdgezondheidszorg, het CJG en andere partners werken hierin samen, zodat kinderen tijdig de juiste ondersteuning krijgen. Zo zien we elk kind en zijn we er op tijd bij. Daarom werken we samen met het onderwijs, welzijnswerk zoals Talenhouse en jeugdgezondheidszorg en versterken we zorgstructuren op scholen. We zetten hierbij stevig in op welzijnswerk omdat het werkt. Het onderwijs ziet zichtbare resultaten van samenwerkingen tussen onderwijs en GalHarderwijk, ZorgDat, Mee Samen en GGD. Initiatieven als Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) blijven we ondersteunen en versterken we waar nodig.
- **Geen lange wachtlijsten.** Kinderen en jongeren met ernstige problemen, zoals eetstoornissen of verslaving, krijgen snel de juiste specialistische zorg. We werken met aantoonbaar deskundige aanbieders, bij voorkeur lokaal. Wachttijden verkorten is een topprioriteit en waar nodig overbruggen we deze met tijdelijke ondersteuning ("wachtverzachters").
- **De kracht van een collectieve aanpak: via sport, cultuur en onderwijs.** Via sport, cultuur en onderwijs zetten we in op mentale veerkracht en een collectieve aanpak van lichtere zorgvragen in de eigen omgeving. We hebben mooie voorbeelden in de stad en deze breiden we uit. Zo verbeteren we de kansen voor ieder kind.

- **Duidelijke afspraken en verwachtingen.** We maken duidelijke afspraken met het CJG, zorgaanbieders over prioriteiten en het voorkomen van wachtlijsten.
- **Soepele overgang naar 18+.** Op de dag van je 18e verjaardag laten we jongeren niet ineens los. Voor jongeren die dat nodig hebben zorgen we voor verlengde jeugdhulp, zodat de overgang naar volwassenenzorg soepeler verloopt. Overzetten van indicaties doen we pragmatisch en vanuit vertrouwen. Jongeren krijgen tijdig een plan voor deze overgang, en met een speciaal fonds voorkomen we dat hulp stopt zodra iemand 18 wordt.
- **Mentale en digitale weerbaarheid.** Scholen besteden extra aandacht aan mentale gezondheid en digitale veiligheid. Jongeren leren omgaan met prestatiedruk, online verleidingen en grensoverschrijdend gedrag, zoals seksuele intimidatie en online afpersing.
- **Praktijkgerichte kennis.** De gemeente werkt nauw samen met professionals uit onderwijs en jeugdhulp via klankbordgroepen. Hun ervaringen worden gebruikt om beleid beter af te stemmen op de praktijk.
- **Pleegzorg verdient waardering.** We ondersteunen pleegouders door hen goed te informeren, hebben aandacht voor netwerkpleegouders en hebben ruimte voor maatwerk. We gaan actief in gesprek, betrekken hen bij beleidsontwikkeling en laten waardering zien.

1.2. Investeren in onderwijs: talenten laten bloeien

Nog te vaak bepaalt je achtergrond je kansen in het onderwijs. D66 Harderwijk vindt dat ieder kind goed onderwijs verdient, ongeacht waar je wieg heeft gestaan. Dat begint met sterke scholen in onze stad: goede leraren voor de klas, fijne schoolgebouwen en een gezonde en uitdagende leeromgeving. Met een rijke schooldag willen we ervoor zorgen dat alle kinderen dezelfde kansen krijgen om zich te ontwikkelen en hun talenten te ontdekken.

In Harderwijk en Hierden speelt het mbo een belangrijke rol. Studenten van bijvoorbeeld Landstede en de opleidingen in zorg, techniek en ICT bouwen aan de toekomst van onze gemeente. Of het nu gaat om de energietransitie, de kinderopvang of de zorg: een sterk mbo is dé motor voor onze lokale economie. D66 wil de samenwerking tussen gemeente, onderwijs en bedrijven versterken, zodat er meer stages en banen komen die perspectief bieden voor de toekomst van onze jongeren. De rol op onderwijs wordt door de gemeente breed opgepakt.

D66 wil meer actie. Gelijke kansen bieden in het onderwijs vraagt om lef om ongelijk te investeren. Zodat je postcode of achtergrond geen belemmerende rol speelt in de schooladviezen en je verdere ontwikkelingskansen. D66 wil dat de gemeente zich breder inzet voor het onderwijs dan alleen de wettelijke taken. Voor de kansen van kinderen, jongeren en volwassenen gaat de gemeente gesprekken aan, stelt ze zich faciliterend op en jaagt ze samenwerkingen aan.

Een goede start voor ieder kind

Goed onderwijs zorgt dat ieder kind zich kan ontwikkelen en dat talent telt, ongeacht diens postcode of achtergrond. Goed onderwijs maakt je klaar voor de toekomst!

Elke leerling verdient een veilige en inclusieve schoolomgeving waar verschillen worden gezien en gewaardeerd: waar je jezelf kan en mag zijn. D66 wil dat het Harderwijkse onderwijs oog heeft voor ieders achtergrond, identiteit en ondersteuningsbehoefte. Of het nu gaat om hoogbegaafde leerlingen, kinderen met een beperking, nieuwkomers of jongeren die extra hulp nodig hebben: elk kind heeft recht op onderwijs dat motiveert, ondersteunt en uitdaagt. Het schooladvies moet het potentieel van de leerling weerspiegelen – onder- en overadvisering zijn niet acceptabel. Daarom zetten we in op zorgvuldige advisering en een soepele overgang van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs. D66 kiest voor:

- **Rijke schooldag.** Een Rijke Schooldag voor ieder kind: een dagvullend programma waarin leerlingen in hun eigen buurt kunnen ontdekken wat sport, cultuur en natuur te bieden hebben. Met huiswerkbegeleiding en persoonlijke ontwikkeling. Bestaande succesvolle initiatieven breiden we verder uit. Dit vraagt om nauwe samenwerking tussen scholen, kinderopvang, verenigingen en lokale organisaties. De gemeente speelt hierbij een actieve rol door deze samenwerking te stimuleren en te ondersteunen bij de uitvoering.
- **Onderwijs-innovatiefonds.** Elk kind verdient een passend onderwijsaanbod: voor wie extra uitdaging nodig heeft én voor wie dreigt uit te vallen. D66 ondersteunt initiatieven voor pilots om passend onderwijs te kunnen bieden. Denk bijvoorbeeld aan praktijkgerichte leerlingen die in hun gedrag nabijheid hebben om tot leren te komen en nu uitvallen in het onderwijs. Vanuit een onderwijsinnovatiefonds kan er een passende aanpak gevonden worden voor onderwijs dat zo nabij mogelijk geboden kan worden.
- **Lezen is leuk en belangrijk voor later.** De rol van de bibliotheek blijft en breiden we uit. We zetten de Bieb op School voort en ondersteunen projecten om lezen te stimuleren.

- **Tegengaan segregatie.** De school en klas moeten een afspiegeling zijn van de maatschappij. Segregatie in het onderwijs neemt ook in Harderwijk toe. D66 wil verbinding tussen alle Harderwijkers en daarom gaan we segregatie tegen door samen met scholen afspraken te maken om dit te realiseren.
- **Emancipatie en acceptatie.** Structurele aandacht voor sociale veiligheid, discriminatie en racisme, acceptatie en LHBTIQA+ emancipatie in het onderwijs en duidelijke anti-pestprotocollen. Op school leren kinderen omgaan met hun eigen stem en te luisteren naar anderen. Wij willen dat leraren hulp krijgen bij het bevorderen van de acceptatie, zodat school een veilige omgeving is voor kinderen. Denk hierbij aan het uitwisselen van goede initiatieven tussen scholen, collegiale intervisie, kennis verhogen en inspiratiedagen waarbij we ervaringsdeskundigen, professionals en onderwijsprofessionals samenbrengen. We stimuleren en steunen hierbij initiatieven die emancipatie en acceptatie op school en daarbuiten verhogen, en geven hierbij als gemeente het goede voorbeeld (bijvoorbeeld door aandacht te schenken aan Pride, Paarse Vrijdag en Coming Out Day).
- **Burgerschap: weten waar je deel van bent.** Zelfbewustzijn en weten waar je onderdeel van uitmaakt helpt je bij het vinden van je plek in de maatschappij en stimuleert een bijdrage daaraan. Daarom zetten we in op burgerschap, door de scholen te stimuleren en te ondersteunen en door vanuit de gemeente te investeren en te faciliteren. Het stadsbestuur is zichtbaar en laagdrempelig aanwezig.
- **Voorschoolse educatie.** Voorschoolse educatie voor kinderen vanaf 2 jaar blijft bestaan.
- **Kopklassen.** We willen kopklassen invoeren; dat is een brugjaar voor kansengelijkheid na de basisschool waar kinderen met een taalachterstand zich een jaar extra kunnen ontwikkelen. Zodat ze hierna naar een passend schoolniveau kunnen.
- **Leerachterstanden gericht aanpakken.** Waar de leerachterstanden het grootst zijn, investeren we meer. Initiatieven als 'high-dosage tutoring' (intensieve begeleiding) kunnen het verschil maken voor een kind.
- **Aandacht voor groei en samenwerking in het onderwijs.** We introduceren een jaarlijkse Onderwijsdag waarop onze onderwijshelden in het zonnetje staan en kennisdeling centraal staat. Daarnaast organiseren we een Harderwijkse Scholenweek, waarin leerlingen en studenten elkaar ontmoeten en samenwerken aan projecten. Zo versterken we de verbinding tussen scholen en maken we leren, ontwikkelen en inspireren een vanzelfsprekend onderdeel van Harderwijk.

- **Gelijke Kansen Alliantie.** De kloof tussen het gemeentebestuur en de onderwijspraktijk is te groot. Daarom wil D66 een Harderwijkse Gelijke Kansen Alliantie opzetten, waarin scholen, organisaties en gemeente samenwerken aan gelijke onderwijskansen en beter beleid door nauwere samenwerking. Gelijke kansen is een verantwoordelijkheid van de overheid en dus ook de gemeente. We werken hierin samen met organisaties als Stichting Leergeld en Het Cultuurfonds voor kansen voor alle kinderen.
- **Versterk een soepele en juiste doorstroming.** Onder- of overadvisering bij de overgang naar het voortgezet onderwijs is onaanvaardbaar. De gemeente houdt toezicht op dit proces en stimuleert scholen om zorg te dragen voor een 'warme overdracht'. Deelname aan schakel- en doorstroomprogramma's wordt actief bevorderd, zodat elke leerling een zachte en succesvolle overstap kan maken.
- **Goed en passend leerlingenvervoer.** We organiseren leerlingenvervoer in het belang van kinderen. Onnodig lange ritten zorgen voor onnodig lange schooldagen voor onze jonge inwoners en gaan ten koste van welzijn en leerprestaties. Hierover maken we duidelijke afspraken.
- **Toegankelijke en kwalitatieve kinderopvang.** Een levendige stad vraagt om voldoende, toegankelijke en kwalitatief goede kinderopvang. De gemeente ondersteunt en stimuleert initiatieven die zorgen voor een passend aanbod in alle wijken. Zo sluiten opvangplekken beter aan bij de behoefte van ouders en kinderen. Dat is goed voor gezinnen, én goed voor Harderwijk als geheel. We stimuleren de samenwerking tussen scholen en kinderopvang voor een betere ontwikkeling van kinderen en tegen personeelstekorten.
- **Voortijdig schooluitval voorkomen.** Een doortastende rol van de gemeente is essentieel om het verschil te maken voor de kansen van kinderen. We stimuleren en faciliteren tussenvoorzieningen voor jongeren die tijdelijk buiten de boot vallen. Denk hierbij aan het faciliteren van de samenwerking tussen onderwijs en netwerkpartners, ruimte bieden en versterken van vroegsignalering en ondersteuning bij de terugkeer naar het onderwijs. Eén wethouder voor onderwijs en jeugd zorgt voor zicht op thuiszitters en voortijdige schoolverlaters. Daarnaast helpt er een goede aansluiting van verschillende instanties, netwerken en initiatieven (zoals het Harderwijkse Expertise Team (HET)) en kan er doortastend opgetreden worden.

Goed onderwijs in een inspirerend en toegankelijk schoolgebouw

Een inspirerend en goed schoolgebouw is een belangrijke voorwaarde voor goed onderwijs. Onderwijshuisvesting is een prioriteit voor gemeentelijk onderwijsbeleid. De afgelopen jaren zijn er stappen gezet maar D66 heeft meer ambitie: veilige en duurzame schoolgebouwen, toegankelijk voor elke leerling en met een scala aan activiteiten. De luchtkwaliteit, temperatuur en ventilatie in deze scholen is in orde. Bij deze multifunctionele gebouwen horen ook groene en klimaatadaptieve schoolpleinen. De gemeente kan scholen hierin stimuleren en ondersteunen.

- **Elke school een groen schoolplein.** We zetten dit door en gaan voor elke school en kinderopvanglocatie met een vergroend schoolplein. De gemeente heeft hierin een aanjagende en faciliterende rol.
- **Brede buurtschool als spil in de wijk.** De brede buurtschool vormt het kloppend hart van de wijk, met een veelzijdig aanbod van activiteiten die ook na schooltijd doorgaan. Succesvolle initiatieven behouden we en breiden we waar mogelijk verder uit. Dit vraagt hechte samenwerking tussen scholen, kinderopvang, sport- en cultuurverenigingen en welzijnsorganisaties. De gemeente versterkt haar rol in het ondersteunen van deze samenwerking.

Harderwijk als stad voor docenten

Leraren maken het verschil: zij zorgen elke dag voor gelijke kansen, persoonlijke ontwikkeling en kennisoverdracht. Maar het onderwijs staat onder druk door het lerarentekort, dat ook in Harderwijk speelt. D66 wil dat leraren zich gewaardeerd voelen, kunnen groeien en goed kunnen werken en wonen in de stad. Voor D66 staat de docent centraal:

- **Luister naar docenten.** Onderwijs draait om de mensen die dit mogelijk maken: docenten die zich dagelijks inzetten om talent te helpen ontwikkelen. Docenten krijgen de vrijheid om hun vak uit te oefenen. D66 luistert naar onderwijsprofessionals. Naar docenten zelf, in plaats van alleen de besturen. In plaats van nieuwe regels moeten zij de ruimte krijgen om hun werk goed te doen.
- **Verschilmakers belonen.** We willen dat leraren op scholen waar veel kinderen op zitten met een zwakkere sociaaleconomische status meer betaald krijgen, kleinere klassen hebben en minder uren les hoeven te geven. Dat is nodig omdat juist op deze scholen de lerarentekorten vaak groter zijn. Terwijl juist goed en kwalitatief onderwijs op deze scholen de kansengelijkheid bevordert.

- **Woningen bouwen voor leraren.** We bouwen woningen voor docenten en mensen in cruciale beroepen. Ze krijgen voorrang op woningen. Bij nieuwe woningbouwprojecten moet de gemeente actief ruimte reserveren voor deze beroepsgroepen. Dat kan via afspraken met woningcorporaties en ontwikkelaars, of binnen het gemeentelijk toewijzingsbeleid (zie hiervoor ook het hoofdstuk Wonen).
- **Harderwijkse leraar worden.** We vergoeden de opleiding van wie in Harderwijk leraar wil worden en wil blijven (bijv. bij 7 jaar commitment). En we dagen ambtenaren uit om voor de klas te gaan staan. We ondersteunen zij-instromers: zij zijn onmisbaar en verdienen een goede ondersteuning. Een speciaal gemeenteloket helpt geïnteresseerden op weg met vragen over wonen, werken en opleiding. Een terugkeergarantie voor gemeenteambtenaren die overstappen naar het onderwijs.
- **Klaar voor de toekomst.** We investeren in het Onderwijskennisnetwerk, dat leraren samenbrengt om kennis te delen en te ontwikkelen in vernieuwende lesprogramma's, bijvoorbeeld over hoe we kinderen voorbereiden op een toekomst met AI.

Harderwijk als stad van scholieren en studenten

In Harderwijk hebben we unieke opleidingen, waar studenten van ver voor naar ons toe komen. We leiden hier op voor de toekomst. Niet alleen binnen het vakgebied, maar ook daarbuiten: sociaal én met binding aan de stad door kennis te maken met alles wat de stad te bieden heeft. We zijn trots op de Harderwijkse vervolgopleidingen en willen dit versterken. De gemeente is hierin actief, faciliterend en ondersteunend.

- **Harderwijk mbo-stad.** We zijn trots op onze mbo-instellingen, waar we opleiden voor de toekomst. We versterken onze mbo-instellingen waar het kan: ondersteunen bij de verbinding tussen arbeidsmarkt en onderwijs, netwerken verbinden en participeren aan regionale samenwerking en faciliteren stage- en leerwerkplekken binnen de gemeentelijke (uitvoerings)organisaties.
- **Harderwijks hbo.** Onze stad ligt omgeven tussen steden waar hbo-instellingen zijn en met de intercity zijn studenten daar ook snel. Harderwijk heeft unieke opleidingen op mbo-gebied, zoals in de infra (Soma) of veiligheid (Landstede VeVa). Deze kunnen we versterken met hierop aansluitend hbo en wo onderwijs.
- **Mbo-studenten doen mee.** Mbo-studenten kunnen volwaardig meedoen als student. Vaak vallen mbo-studenten nu buiten de boot: kortingen, activiteiten en netwerkmogelijkheden

zijn vooral voor hbo en universitaire studenten. D66 wil voor álle studenten een Harderwijkse Studentenkaart introduceren.

- **Harderwijks Introductie Tijd: HIT!** Een (vervolg)opleiding volgen is meer dan kennis opdoen: ook het sociale aspect én de omgeving heeft veel te bieden. Om onze studenten een goede start te bieden introduceren we de HIT! Hier leren studenten elkaar kennen én onze stad.
- **Eerlijk stageaanbod.** D66 wil dat (internationale) scholieren en studenten in Harderwijk de kans krijgen zich volop te ontwikkelen, ook buiten school. Vrijwilligerswerk en stages bieden waardevolle ervaringen waarmee je zowel jezelf als anderen beter leert kennen, en dat willen we actief stimuleren. De gemeente heeft hierin een voorbeeldfunctie en een actieve en aanjagende rol. Samen met andere instellingen en organisaties in de gemeente zijn er zo veel mogelijk stageplaatsen en afstudeerprojecten beschikbaar. Discriminatie bij stages moet daarbij keihard worden bestreden.

Een leven lang leren in Harderwijk

Momenteel kan dertig procent van de Harderwijkers en Hierdenaren niet meedoen vanwege een tekort aan basisvaardigheden. Daarnaast verandert de wereld snel, en dat vraagt van iedereen de bereidheid om te blijven leren en zich te blijven ontwikkelen. Zo kan iedereen blijvend meedoen. D66 wil dat Harderwijk een stad is waar nieuwsgierigheid wordt gestimuleerd en waar inwoners alle kansen krijgen om zich persoonlijk en professioneel te blijven ontplooien. D66 stimuleert een leven lang leren door:

- **Basisvaardigheden vormen de sleutel.** D66 Harderwijk wil dat iedereen kan lezen, schrijven, rekenen en digitaal meedoen. Dat is essentieel voor school, werk en zelfstandig leven. We versterken daarom taal- en rekenonderwijs, ondersteunen initiatieven zoals de Bibliotheek en zetten in op digitale vaardigheidstrainingen voor jong en oud.
- **Taal als fundament.** Taalvaardigheid is de sleutel tot meedoen in de samenleving. D66 wil dat de gemeente initiatieven blijft ondersteunen en (mede) financieren die (digitale) laaggeletterdheid tegengaan. De huidige aanpak is effectief, maar bereikt nog niet iedereen. Samen met onderwijsinstellingen, maatschappelijke organisaties, de bibliotheek en vrijwilligers willen we meer inwoners bereiken en helpen hun taal- en digitale vaardigheden te versterken.
- **Begrijpelijke dienstverlening: helpen begrijpen en verbeteren communicatie.** Iedere inwoner moet de gemeente kunnen begrijpen én bereiken. Daarom wil D66 dat Harderwijk haar communicatie en dienstverlening verder vereenvoudigt, zodat iedereen toegang heeft

tot informatie en voorzieningen. Mensen die moeite hebben met aanvragen of formulieren krijgen extra ondersteuning. Bestaande initiatieven die hierbij helpen blijven we steunen en breiden we uit, zodat meer mensen weten waar ze terecht kunnen. Feedback op de communicatie halen we actief op en verwerken we.

- **De bibliotheek als leerplek voor iedereen.** De bibliotheek speelt een onmisbare rol in het bevorderen van lezen, leren en digitale zelfredzaamheid. Ze is een ontmoetingsplek waar mensen zich kunnen ontwikkelen, van jonge kinderen tot volwassenen. D66 wil dat de bibliotheek een sterkere positie krijgt binnen de stad, zodat ze nog meer inwoners kan bereiken en ondersteunen in het verbeteren van hun taal-, reken- en digitale vaardigheden.
- **Leren voor het leven.** D66 ziet Harderwijk als een stad waar leren nooit ophoudt. De gemeente versterkt de samenwerking tussen onderwijs, bibliotheek, bedrijfsleven en andere overheden om om-, bij- en nascholing toegankelijk te maken voor iedereen. We sluiten aan bij regionale initiatieven en Human Capital Akkoorden, zodat inwoners met beroepen die verdwijnen zich kunnen omscholen naar duurzaam werk met toekomstperspectief. Zo bouwen we samen aan een lerende en wendbare stad.

1.3. Iedereen doet mee

Iedereen verdient de kans om naar vermogen mee te doen. Wij willen dat iedereen een plek kan vinden in de samenleving, waarbij oog is voor ieder individu en diens situatie. Dit vraagt om een mensgerichte en creatieve aanpak, en om samenwerking tussen de gemeente, sociale diensten, zorginstellingen en de arbeidsmarkt.

- **Mensgerichte ondersteuning op basis van vertrouwen.** Geen mens is hetzelfde en iedere situatie vraagt om een andere aanpak. We denken met inwoners mee, stellen vragen vanuit doelmatigheid en niet alleen rechtmatigheid, en werken op basis van vertrouwen. Inwoners die ondersteuning nodig hebben verdienen maatwerk in plaats van automatische sancties of standaardboetes. We kijken naar wat mensen wél kunnen en ondersteunen hen actief richting werk, scholing of participatie.
- **Werk dat loont: de lokale werkbonus.** Werken moet altijd lonen. Daarom wil D66 een lokale werkbonus invoeren, zodat de overstap naar werk ook financieel aantrekkelijk is. Zo maken we werk van de meest duurzame weg uit armoede en bouwen we aan een gemeente die mensen vertrouwen geeft en kansen biedt om vooruit te komen. We experimenteren rond bijverdienen en begeleiden actief mensen naar werk, waarbij we samenwerken met werkgevers om dit duurzaam te doen. We hebben oog voor de armoedeval en zoeken actief naar manieren om deze tegen te gaan.

- **We zetten in op een inclusieve arbeidsmarkt** zodat iedereen (met persoonlijke begeleiding en middels maatwerk) een zinvolle daginvulling kan vinden en (be)houden. Werk is namelijk meer dan alleen inkomen. Het biedt een gevoel van zekerheid, eigenwaarde en draagt bij aan sociale contacten. Om maatwerk te kunnen bieden, hebben uitvoerend professionals de ruimte nodig om creatief en mensgericht te kunnen werken, en hebben werkgevers toegang nodig tot passend advies en hulp bij eventuele coaching of (subsidie voor) werkplekaanpassingen. Dat vraagt om investering in samenwerkingen om mogelijkheden (op de arbeidsmarkt) te verbreden. Daarom willen we onderzoeken hoe betrokken partijen efficiënter kunnen samenwerken om de inwoners van Harderwijk en Hierden een springplank te bieden. Bijvoorbeeld door werkplekken, opleidingen of traineeships aan te bieden die aansluiten bij de talentontwikkeling en behoeften van onze inwoners.
- **Een kansrijke toekomst voor jongeren.** Jongeren moeten de kans krijgen om hun talenten te ontwikkelen en toekomst op te bouwen. Dat doe je onder andere met goed onderwijs, maar ook door naast school je ergens thuis te voelen. Daarom willen wij investeren in laagdrempelige en inclusieve ontmoetingsplekken en activiteiten voor jongeren in onder andere buurthuizen en/of cultuur- en sportlocaties. Dit willen wij samen met jongeren vormgeven, zodat het aansluit op wat zij nodig hebben en willen zien. Daarnaast zien wij kansen om dit te combineren met professionele begeleiding, zodat jongeren steun kunnen vinden met vragen over bijvoorbeeld school, werk, geld of mentale gezondheid.
- **Vitaal en in verbinding ouder worden.** Veel ouderen ervaren gevoelens van eenzaamheid of isolement, iets wat je niet op kunt lossen met zorg alleen. Wij willen niet dat ouderen aan de zijlijn staan, maar juist met hun kennis en ervaring de ruimte krijgen om (op een andere manier) mee te blijven doen. Bijvoorbeeld met een actieve rol in vrijwilligerswerk, als kartrekker van buurtinitiatieven, of als mentor, taalcoach of begeleider van jongeren of mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt/maatschappij. Daarnaast moet er ook ruimte zijn voor ouderen om simpelweg mee te doen aan gezellige activiteiten, waarin laagdrempelig- en toegankelijkheid centraal staat. Dit bevordert ook samenredzaamheid in de diverse wijken van Harderwijk en Hierden.
- **Iedereen doet mee met sport en cultuur.** Wij vinden het belangrijk dat iedereen de kans krijgt om deel te kunnen nemen aan activiteiten, zowel cultureel als actief. Jouw portemonnee of die van jouw ouders moet niet uitmaken of je wel of niet mee kunt doen. Daarom ondersteunen we initiatieven zoals de Sport- en Cultuurwijzer en GA! Harderwijk. Zo dragen we bij aan een fysiek en mentaal gezonde stad.

- **Samen werken voor inclusie: Inclusienetwerk.** We zijn trots op het Inclusienetwerk, een brede klankbordgroep van betrokken inwoners op het gebied van brede inclusie, waaraan zowel ervaringsdeskundigen als professionals deelnemen. Thematiek rondom inclusie wordt er besproken en bespreekbaar gemaakt. Ook met maatschappelijke organisaties. De komende jaren werkt Harderwijk verder met dit netwerk en ondersteunt de groep met kennis, kunde en middelen.

Hulp is dichtbij, mens- en maatwerkgericht, en preventief

Goede hulp en ondersteuning begint bij aandacht en moet aansluiten bij wat mensen echt nodig hebben. Wij willen dat inwoners tijdig zijn geholpen door laagdrempelige toegang tot hulp, zonder allerlei ingewikkelde formulieren in te moeten vullen. Daarnaast willen we inzetten op preventieve zorg. Want problemen voorkomen is beter, duurzamer en goedkoper dan oplossen. Wij zetten in op:

- **Gezondheid is de basis. Health in all policies.** D66 zet in op mentale én fysieke weerbaarheid. Wij willen dat preventieve ondersteuning centraal staat in lokaal beleid, van onderwijs tot ruimtelijke ordening. En dat is breder dan de gezondheidszorg, maar ook welzijn en meer aandacht voor sport en cultuur als onderdeel van gezondheid. Positieve gezondheid is een uitgangspunt. We willen een gezonde leefstijl stimuleren, bijvoorbeeld met sport- en beweegprogramma's en groene buurten. Ook willen we meer aandacht voor regionale preventie-initiatieven/acties waar onze gemeente bij aan kan sluiten.
- **Inclusieve ondersteuning.** We willen dat iedere inwoner zich begrepen en gehoord voelt. Daarom sturen we bij aanbestedingen actief aan op taaltoegankelijkheid en cultuursensitiviteit. Samen met partners, zoals de GGD en zorgaanbieders, maken we zorg die rekening houdt met iemands identiteit en achtergrond de nieuwe norm.
- **Toegankelijke, laagdrempelige en snelle ondersteuning.** Zelf beslissen over je eigen leven en welke hulp jij nodig hebt is essentieel. Vaste aanspreekpunten, herkenbaarheid en duidelijke communicatie is hierbij van groot belang. Snel de juiste hulp is het uitgangspunt, waarbij ondersteuning van goede kwaliteit is - én snel beschikbaar. De gemeente heeft hierin een ondersteunende rol, en wanneer nodig een regisserende. Het Persoonsgebonden Budget (PGB) blijft bestaan en we maken de armoederegelingen toegankelijk en begrijpelijk en investeren in zorgnetwerken.
- **Oog voor chronisch zieken.** Mensen die te maken hebben met een chronische ziekte zijn maken vaak hoge kosten en dat wordt ervaren als een boete op chronisch ziek zijn. D66 wil dat mensen volwaardig mee kunnen doen in de samenleving. Dat vraagt om maatwerk, financiële tegemoetkoming waar het kan en toegankelijke voorzieningen. De gemeente moet drempels wegnemen, zorgen voor snelle ondersteuning en uitgaan van vertrouwen in plaats van wantrouwen.

- **Begrijpelijke regelingen.** Regelingen voor mensen met een laag inkomen (minimaregelingen) moeten zo toegankelijk en begrijpelijk mogelijk zijn, en zo min mogelijk papierwerk vragen. We vragen daarom om administratieve lasten te verlagen en de aanvraagprocessen samen te voegen en te vereenvoudigen. De gemeente biedt proactief aan om aanvragen te koppelen voor inwoners die recht hebben op meerdere regelingen.
- **Vroegsignalering.** Door een sterk netwerk om onze inwoners heen, werken we toe naar vroegtijdige signalering van problemen.
- **Keurmerk bewindvoerders.** We willen slecht functionerende of malafide bewindvoerders bestrijden. Het convenant van bewindvoerders was een goede start. D66 wil dit uitbreiden naar een keurmerk.
- **Actie-Onderzoek.** Bij inwoner(s) met meervoudige problematiek, zetten we Actie-Onderzoek in. Samen met de inwoner(s) pakken we eerst de hoogste nood aan, b.v. financiële zorgen, waarna we samen op andere gebieden aan de slag gaan.
- **Zorgnetwerken.** Goede zorgnetwerken zorgen sneller voor de juiste hulp voor inwoners. De gemeente stimuleert en faciliteert samenwerking tussen ketenpartners. We investeren daarnaast in en faciliteren samenwerking tussen zorginstellingen en informele zorgorganisaties. Denk aan vrouwen- en LHBTIQA+-organisaties die goed in contact staan met deze soms moeilijk bereikbare doelgroepen. We geven gespecialiseerde instellingen de financiële ruimte om cliënten in afwachting van een volgende stap (bijvoorbeeld een opvangtehuis) te blijven ondersteunen of wanneer de cliënt niet op zijn plek is in een reguliere instelling.
- **Mantelzorg.** De zorg voor iemand anders is waardevol én intensief. We informeren, ondersteunen en waarderen mantelzorgers, van jong tot oud. We stimuleren respijten, logeerszorg, voorlichting en coaching.
- **Cliëntenraden.** Inwoners en professionals hebben ontzettend veel kennis en ervaring die meer benut mag worden. Ervaringen en perspectieven van gebruikers van diensten zijn heel belangrijk voor het goed functioneren van een gemeentelijke (uitvoerings)organisatie. We zien daarom toe op het goed functioneren van cliëntenraden om zo veel mogelijk inzicht te krijgen in wat goed werkt, en wat er beter kan in Harderwijk-Hierden. We initieerden eerder de cliëntenraad sociaal domein en blijven hierin zoeken naar nieuwe werkende vormen.

- **Echtscheidingsloket.** Scheiden is niet gemakkelijk, niet voor partners en niet voor kinderen. D66 wil dat Harderwijk een (regionaal) echtscheidingsloket heeft waar ouders snel, laagdrempelig en samen hulp kunnen krijgen bij scheiding. We bieden informatie, werken samen met partners als Veilig Thuis en het Juridisch Loket en verwijzen inwoners door naar de juiste partners. Zo voorkomen we vechtscheidingen, beschermen we kinderen en zorgen we dat gezinnen met respect uit elkaar kunnen gaan.
- **Voorkomen van dak- en thuisloosheid.** Dak- en thuisloosheid neemt toe en raakt mensen diep. Zonder woning kan je niet echt vrij zijn, en mensen verliezen ook hun gezondheid en toekomstperspectief. D66 gelooft dat voorkomen beter is dan genezen. Naast voldoende tijdelijke oplossingen in de noodopvang kiezen we ook voor preventie en huisvesting. We steunen het Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis.

Vrijheid om te zijn wie je bent en samenleven in diversiteit

Vrijheid betekent voor ons dat je volledig jezelf kunt zijn, zonder angst en/of zorgen om uitgesloten te worden. We koesteren onze diversiteiten en zetten ons in voor een samenleving waar iedereen zich welkom en veilig voelt. Want zichtbaar jezelf kunnen zijn is de basis voor geluk en ontplooiing. De gemeente draagt deze waarden actief uit en neemt hierin een verbindende en inspirerende rol binnen en buiten onze gemeentegrenzen.

- **Als regenbooggemeente blijven wij de vlag hijsen** en komen wij zichtbaar op voor inclusie en gelijkwaardigheid. We creëren een veilige haven voor iedereen. Leeftijd, achtergrond, gender, geaardheid, afkomst of overtuiging moet daarin niet uitmaken. Wanneer je worstelt met je seksualiteit en genderidentiteit, is het belangrijk dat je ergens naartoe kunt en steun vindt. We onderstrepen het belang van deze mentale zorg, en kijken met trots terug op de afgelopen periode waarin we samen met de coalitie inclusie, antidiscriminatie, eenzaamheid, burgerschap en ons regenboogbeleid hebben kunnen verbinden aan maatschappelijke partners middels de Maatschappelijke Coalitie (Zorgdat, GA!, Cultuurkunst, Popschool, Bibliotheek en MFCs). Zo is de ondersteuning breder belegd en dichterbij. We zijn trots op rolmodellen als de regenboogambassadeurs en andere rolmodellen en sleutelfiguren in de stad. Daarnaast communiceren we in genderneutrale termen en registreren wij niet op geslacht, omdat wij ons ervan bewust zijn dat dit heel kwetsend kan zijn. We willen het eerste paspoort na transitie vergoeden. Daarnaast stimuleren we een Pride Harderwijk en werken daarin samen met de Regenboogambassadeurs. Ook ondersteunt de gemeente actief een informatiepunt specifiek voor LHBTIQA+ inwoners over lokale activiteiten, evenementen, betrouwbare websites, gespecialiseerde hulpverleners, et cetera.

- **We steunen mensen in transitie** met een vergoeding voor materialen rondom de transitie en de periode waarop iemand op de wachtlijst staat zo goed mogelijk door te komen. Denk hierbij aan binders. Ook komen we tegemoet aan de kosten die een geslachtsregistratie met zich meebrengt.
- **We bestrijden discriminatie en uitsluiting.** Op veel plekken zie je vooroordelen en stereotypen terugkomen, wat zich toont in hoe mensen worden behandeld en welke kansen zij krijgen. Wij vinden dat de gemeente het goede voorbeeld moet geven en lopen onze eigen processen, procedures, beleidsregels en handhavingsinstrumenten na of deze negatief uitpakken voor bepaalde groepen mensen. We geven prioriteit aan een goed diversiteitsbeleid. Daarnaast informeren we actief over netwerken en meldpunten voor discriminatie. Ook willen we met een antidiscriminatie-agenda werken, waardoor discriminatie herkend wordt en doelgericht opgepakt kan worden.
- **Gemeente is er voor mensen: inwonerparagraaf voor inclusie.** In ieder (nieuw) beleidsstuk staat een 'inwoner-paragraaf', waarin staat beschreven hoe het beleid bijdraagt aan de gelijkwaardigheid van inwoners van de gemeente. We zijn blij met de 'inwoner-paragraaf' die afgelopen periode is toegevoegd in het kader van inclusie en zien een belangrijke taak om dit te blijven borgen.
- **We zetten in op (culturele) bewustwording en kennisvergroting** door aansluiting te vinden bij (publieke) dienstverleners, welzijnsorganisaties, het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en het onderwijs. De gemeente heeft een aanjagende en verbindende rol in bewustwording, en organiseert daarom campagnes om racisme en discriminatie tegen te gaan.

Geef jongeren een serieuze stem in de stad

Een toekomstgerichte democratie vraagt om de stem van jongeren. Hun ideeën en energie zijn onmisbaar voor de stad van morgen. Toch worden jongeren nog te weinig gehoord in de lokale politiek. D66 Harderwijk wil dat veranderen door jongeren actief te betrekken bij beleid en besluitvorming. De keuzes van vandaag bepalen hún toekomst. Daarom moeten zij kunnen meedenken en meebeslissen.

- **Generatietoets.** Invoering van een generatietoets bij grote beleidskeuzes zodat ook de toekomstige effecten en belangen goed meegewogen worden.
- **Ombudsman voor Toekomstige Generaties.** Met het instellen van een Ombudsman voor Toekomstige Generaties wil D66 dat de belangen van toekomstige generaties worden behartigd.
- **Meedoen met een stage.** Maatschappelijke stages voor jongeren om hun stad beter te leren kennen en bij te dragen.

Nieuwkomers zijn in Harderwijk welkom

Mensen die gevlucht zijn voor oorlog en geweld verdienen een kans op een veilig leven in een nieuwe omgeving. De overheid en de gemeente dragen daarin wel de belangrijke verantwoordelijkheid om nieuwkomers goed op weg te helpen zodat zij mee kunnen doen en bij kunnen dragen in onze samenleving. Wij willen dat iedere nieuwkomer mee kan doen in de maatschappij, onder andere door direct toegang te krijgen tot goede taallessen en de mogelijkheid om sneller aan het werk te kunnen. Door nieuwkomers, vluchtelingen en arbeidsmigranten vanaf dag één actief te laten participeren, voorkomen we dat mensen tussen wal en schip vallen. Arbeidsmigranten zijn belangrijk voor onze lokale economie en in belangrijke sectoren als de zorg. Misstanden, zoals illegale huisvesting, worden aangepakt. Vluchtelingen in nood verdienen onze hulp.

- **Talent benutten.** Meedoen vanaf dag 1. Belangrijker nog is dat we ieders talent benutten, juist in een zeer krappe arbeidsmarkt. Wij zien veel mogelijkheden in het benutten van de kwaliteiten van nieuwkomers en zijn groot voorstander van het onderzoeken hoe deze kwaliteiten middels pilots ingezet kunnen worden in Harderwijk. We zoeken actief samen met bedrijven en VluchtelingenWerk naar geschikte arbeidsplaatsen in Harderwijk, met een voorkeur voor sectoren waar krapte is. Denk hierbij aan een programma als nieuwkomers in de zorg.
- **De voorkeurslocatie van het AZC uitwerken samen met de stad.** In 2025 is de voorkeurslocatie van het asielzoekerscentrum aangewezen. De invulling ervan vindt nog plaats. De gemeente doet dit samen met de stad: inwoners, organisaties en ondernemers. Praktische knelpunten lost de gemeente snel op en er is een pragmatische houding. We houden vast aan de kaders die de raad heeft meegegeven aan het college als wensen en bedenkingen voor de uitwerkingen: leefbaarheid, veiligheid en mee kunnen doen zijn daarbij belangrijke uitgangspunten.
- **Opvanglocaties met een open karakter,** zodat bewoners in contact komen met de inwoners in de buurt.
- **Statushouders en vluchtelingen doen mee vanaf dag 1.** Meedoen in een samenleving is belangrijk. Statushouders en vluchtelingen zijn erbij gebaat snel aan het werk te gaan. We zoeken actief samen met bedrijven en VluchtelingenWerk naar geschikte arbeidsplaatsen in Harderwijk, met een voorkeur voor sectoren waar krapte is. Denk hierbij aan een programma als nieuwkomers in de zorg.
- **Goede dagbesteding en zorg voor mentale problematiek** in AZC's. Daarmee realiseren we een rustige opvang in de wijk.

- **Taallessen vanaf dag één.** Gemeentelijke financiering van ‘meedoenbalies’ in de opvang zodat iedereen vanaf dag één kan meedoen. Hier wordt bijvoorbeeld gezorgd voor taallessen en begeleiding naar (vrijwilligers)werk. Ook sporen we werkgevers aan om arbeidsmigranten toegang te geven tot taallessen, zodat zij beter kunnen integreren.
- **Een gemeentelijk loket voor internationaal talent,** om arbeidsmigranten en expats beter te ondersteunen en integratie in de samenleving te bevorderen. Beter toezicht op de registratie van arbeidsmigranten door bedrijven.
- **Regionale visie en aanpak voor arbeidsmigratie en daarbij behorende huisvesting.** Dit willen we samen met de provincie en omliggende gemeenten doen. Hierbij kijken we over de grenzen van Gelderland heen en werken we samen met Flevoland.
- **Een hardere aanpak van uitbuiting en mensenhandel.** Er komt een zwarte lijst voor malafide uitzendbureaus en werkgevers.

Sterke wijken en een verbonden buurt

Gelijke kansen vraagt soms om ongelijke inzet. In welke wijk je wieg staat is nog altijd bepalend voor met welke kansen je in aanraking komt. D66 gelooft in wijken waar mensen elkaar kennen, helpen, en kunnen meebeslissen. We investeren extra waar dat nodig is en willen kwetsbare wijken versterken met concrete maatregelen zoals extra handen (bijvoorbeeld vanuit jeugdzorg) op school. Daarnaast werken we toe naar sterke en verbonden wijken, waar we inzetten op:

- **Wijkgericht werken.** Daar waar kansen ongelijk zijn verdeeld, zetten we extra middelen in. We benutten lokale kennis door professionals en inwoners samen te brengen, om sneller te signaleren wat er speelt in de wijk en oplossingen zoeken. Bijvoorbeeld met inzet van sociale werkers, opbouwwerkers, buurtcoaches of jongerenwerkers.
- **Inwonersinitiatieven en buurtprojecten.** Bewoners weten vaak het beste wat speelt en werkt in de buurt. Wij willen dat gemeente inwonersinitiatieven actief ondersteunt met financiering, praktische hulp en ruimte om te experimenteren.
- **Buurthuizen.** Buurthuizen spelen een belangrijke rol in een sterke en betrokken wijk. D66 wil deze centrale ontmoetingsplekken verder ontwikkelen tot een plek waar iedereen (van jong tot oud) zich welkom voelt; met focus op verbinding, (preventieve) gezondheid, activering en socialisering. Bijvoorbeeld met het doorzetten van spreekuren met wethouders, door te stimuleren dat huisartsen of medewerkers van de GGD spreekuren inplannen op locatie, en door vaker culturele, sportieve en educatieve activiteiten te plannen. We stimuleren buurthuizen om ‘huiskamers van de wijk’ te worden.

- **Politiek dichterbij.** We willen dat mensen mee kunnen praten over besluiten die hun wijk raken, bijvoorbeeld middels dialoog- of thematafels. Door bewoners, wijkraden en organisaties te betrekken bij het maken en uitvoeren van beleid, willen we betrokkenheid versterken. Daar waar mogelijk willen we onderzoeken of eigenaarschap verlegd kan worden van de gemeente naar de initiatiefnemers in de buurt.

Regionale samenwerking

Zorgvragen en andere vraagstukken binnen het sociaal domein gaan over de grenzen van gemeenten heen en worden steeds complexer. Gemeenten werken daarom in verschillende samenwerkingsverbanden met elkaar samen. Deze aanpak kan de slagkracht vergroten en de kosten verminderen.

De afgelopen jaren hebben we ook veel risico's gezien: de lokale waarden moeten duidelijk geborgd zijn, de lokale zorgketen moet speerpunt zijn en inwoners moeten hun keuzevrijheid behouden. Te vaak is niet inzichtelijk hoe de samenwerkingsprocessen verlopen, welke keuzes worden gemaakt en wat hiervan de consequenties zijn. We hebben op dit gebied al veel verbeteringen voor elkaar gekregen, maar we zijn er nog niet.

- **Snellere toegang en meer keuzevrijheid.** Voor inwoners moet deze samenwerking tussen gemeenten, bijvoorbeeld bij zorginkoop, vooral voordelen opleveren: toegankelijkheid, snel terecht kunnen, keuzevrijheid, eigen regie en waar nodig gespecialiseerde hulp.
- **Lokale uitgangspunten.** D66 wil dat de lokale uitgangspunten hierin duidelijk geborgd worden. De gemeenteraad en andere relevante partijen moeten hierbij, vooraf en tijdens een transparant proces, hun inbreng hebben om de waarden van Harderwijk en Hierden te borgen.
- **Voldoende capaciteit.** Gemeenten zijn niet altijd toegerust op de juridische complexiteit die de samenwerking met zich meebrengt. Er wordt transparant gewerkt, met voldoende capaciteit en expertise en met inbreng van inwoners, het werkveld en de volksvertegenwoordiging.
- **Behoud van het lokale karakter.** De hulp voor inwoners moet het lokale karakter behouden. Lokale zorgverleners met een netwerk, flexibiliteit en bewezen effectiviteit zijn belangrijk voor de ondersteuning aan inwoners. Alleen terecht kunnen bij grote aanbieders omdat zij in de hele regio actief zijn is onwenselijk.

1. 4 Een toegankelijke stad

Een stad waarin iedereen welkom is, zich welkom voelt en mee kan doen, is ook een stad die toegankelijk is voor iedereen. Op dit gebied hebben we positieve stappen gezet, maar er zijn ook genoeg kansen. De plannen die worden gemaakt voor de stad toetsen wij al op toegankelijkheid, en dat blijven we doen. Een toegankelijke gemeente zorgt daarnaast voor:

- **Toegankelijkheid voor iedereen.** We willen structureel meer aandacht en blijvend budget voor het toegankelijk(er) maken van de openbare ruimte en publieke gebouwen. We stimuleren dat de werkgroep 'Toegankelijkheid' meer gebruik gaat maken van het beschikbare budget, om Harderwijk en Hierden toegankelijk te maken voor iedereen.
- **Eenvoudige communicatie.** Alle gemeentelijke communicatie is in B1-taalgebruik geschreven, en geschreven op een manier dat communicatiehulpmiddelen, bijvoorbeeld de spraakcomputers, ermee kunnen werken.
- **Passende openingstijden.** We stimuleren dat gemeentelijke diensten en uitvoeringsorganisaties ruimere of meer passende openingstijden hebben. Waaronder in de avond, in het weekend of op afspraak. Zoals bijvoorbeeld voor het gemeenteloket en het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Hierdoor kunnen inwoners eenvoudiger buiten werktijd een afspraak inplannen.
- **Dementievriendelijke stad.** Harderwijk is een dementievriendelijke stad. Er is inloop en voorlichting, zoals bijvoorbeeld bij het Odensehuis en het Alzheimercafé. Dit behouden we en breiden we uit.
- **Hulphonden zijn welkom.** In een gastvrij Harderwijk zijn hulphonden overal welkom. D66 wil dat de gemeente hier prioriteit aan geeft en actief het gesprek aangaat om dit overal in Harderwijk en Hierden te laten gelden.

Hoofdstuk 2

Samen gezond, samen sterk

Gezondheid is de basis van kwaliteit van leven, van welzijn, van meedoen. Nog te veel maakt het voor je gezondheid uit waar je wieg heeft gestaan. D66 Harderwijk gaat voor de gezondste generatie ooit. Want ziekte voorkomen is altijd beter dan genezen.

D66 kiest voor een gezond Harderwijk waar welzijn, preventie en gelijke kansen centraal staan, zodat iedereen de kans heeft op een lang en gezond leven. We willen de gezondheidsverschillen verkleinen en werken aan een mentaal en fysiek gezond Harderwijk, waar het niet uitmaakt waar je opgroeit of woont. Een stad waar mensen gelijke kansen op gezondheid hebben en samen sterk staan in zorgzame, betrokken wijken.

Daarom kiest D66 Harderwijk voor preventie, eenvoud en samenhang. We kijken verder dan alleen zorg en investeren in wijken, bestaanszekerheid en een leefomgeving die gezond leven vanzelfsprekend maakt. We versterken wat er al is en geven inwoners de ruimte en het vertrouwen om zelf oplossingen te vinden. Tegelijk nemen we verantwoordelijkheid wanneer problemen groter zijn en een stevige aanpak vragen. D66 laat iedereen vrij, maar niemand vallen.

D66 zet gezondheid en welzijn in de volle breedte van beleid centraal. Met preventie, ontmoeting en toegankelijke zorg als fundament blijft Harderwijk verbonden, gezond en klaar voor de toekomst.

2.1. Inzet op samenhang, eenvoud en aansluiten bij wat er al is

De politiek zoekt vaak voor elk probleem een nieuwe oplossing. D66 Harderwijk kiest juist voor versterking van wat al werkt. We bouwen voort op bestaande structuren, versterken de basis in de wijken en maken het makkelijker voor inwoners om zelf initiatief te nemen. Gezondheid en welzijn groeien niet uit nieuwe regels, maar uit vertrouwen, eenvoud en samenwerking.

- **Voortbouwen op wat werkt.** We versterken bestaande initiatieven zoals buurtkamers, wijkteams en samenwerking tussen zorg en welzijn, zodat versnippering wordt voorkomen.
- **Een stevige basis in iedere wijk.** Elke wijk heeft toegang tot een vaste huisarts, wijkverpleging, sociaal werk en buurtondersteuning. Zo blijft zorg en ondersteuning dichtbij en herkenbaar.
- **Ruimte voor bewonersinitiatieven.** D66 ondersteunt initiatieven van inwoners op het gebied van wonen, welzijn en zorg – van Knarrenhofjes tot voorzorgcirkels.
- **Meer middelen voor burgerinitiatieven.** We stellen jaarlijks extra budget beschikbaar voor ideeën en oplossingen van inwoners die bijdragen aan een gezonde, betrokken stad.

- **Eenvoudige toegang tot regelingen.** Gemeentelijke regelingen worden overzichtelijker, duidelijker en beter bereikbaar voor mensen die hulp het meest nodig hebben.
- **Samenwerking met inwoners.** Welzijn en gezondheid kun je alleen vergroten door samen te werken met bewoners in de wijken. Hun kennis en betrokkenheid zijn onmisbaar voor een sterk Harderwijk.
- **Zekerheid voor lokale organisaties.** Meerjarige subsidies voor kleine en lokale welzijnsorganisaties, zodat zij meer zekerheid hebben en daardoor meer impact kunnen maken in de buurt.
- **Voldoende zorgpersoneel.** We verwelkomen en faciliteren kennis- en arbeidsmigranten die in de zorg willen werken, om het personeelstekort in de zorg tegen te gaan.

2.2. De grootste gezondheidswinst ligt buiten de zorg

Voorkomen is beter dan genezen. Preventie heeft prioriteit. Gezondheid wordt vooral bepaald door je leefomgeving, inkomen, werk, onderwijs en de verbinding met anderen. Daarom kijkt D66 Harderwijk verder dan de zorg alleen en zet in op een gezonde, veilige en sociale stad waarin iedereen kan meedoen. D66 kiest voor:

- **Gezondheid als uitgangspunt in alle keuzes.** Bij álle gemeentelijke beslissingen staat gezondheid centraal (health in all policies). Of het nu gaat om mobiliteit, wonen, onderwijs of ruimtelijke ontwikkeling: we wegen altijd mee wat dit betekent voor het welzijn en de gezondheid van inwoners. Denk hierbij aan een gezondheidsparagraaf bij elk gemeentelijk plan.
- **Investeren in gezonde wijken.** We zetten in op groene straten, veilige fietsroutes, schone lucht en gezonde voeding op scholen. De meeste aandacht gaat naar wijken waar de gezondheidsverschillen het grootst zijn.
- **Een gezonde leefstijl stimuleren.** We zoeken oplossingen ook buiten de zorg. Samen met scholen, sportclubs, horeca en inwoners maken we gezonde keuzes makkelijk en vanzelfsprekend: meer bewegen, frisse lucht, rookvrije speelplekken voor kinderen en ruimte om elkaar in de buurt te ontmoeten. Zo ontlasten we de zorg en bouwen we aan een gezonder Harderwijk.
- **Gezonde voeding met de paplepel.** D66 Harderwijk vindt dat elk kind recht heeft op een gezonde start. Juist de meest kwetsbare inwoners kunnen hierbij ondersteund worden. Om die reden willen we de initiatieven die gezonde voeding stimuleren ondersteunen:

denk hierbij aan een baby groentetas voor kwetsbare gezinnen, babybonnen of kook&ontmoetmiddagen voor jonge ouders.

- **Rookvrije generatie.** Een rookvrije generatie door het stimuleren en uitbreiden van rook- en vapevrije zones rondom plekken waar veel kinderen komen zoals scholen, speeltuinen en sportverenigingen.
- **De digitale voordeur.** We ontwikkelen een Digitale Voordeur Harderwijk waar inwoners terecht kunnen met vragen over zorg, gezondheid en welzijn. Hierdoor krijgen zij sneller de juiste hulp en zorg en houden zorgprofessionals meer tijd over voor andere inwoners die zorg nodig hebben of die minder digitaal vaardig zijn.
- **Verhogen van de vaccinatiegraad.** We zetten het bewezen effectief wijkgericht vaccineren door om de vaccinatiegraad duurzaam naar een veilig niveau te brengen. We investeren daarnaast in laagdrempelige voorlichting, zodat ouders geïnformeerd zijn en hun vragen kunnen stellen. Kinderopvang vragen we om te communiceren over hun eigen vaccinatiegraad, zodat ouders weloverwogen keuze kunnen maken. We maken het mogelijk om te vaccineren op basisscholen, bij verloskundigen en bij de kinderopvang.
- **Ontschotten welzijn en zorg.** Inwoners met een hulpvraag hebben antwoord nodig en hebben geen boodschap aan loketjes, domeinen en financieringsstromen. We nemen hobbels weg tussen welzijn en zorg via één gemeenschappelijk loket voor gecombineerde vragen.
- **Samenwerkende professionals onder één dak.** We stimuleren (gezondheids)centra waar huisarts, fysio, wijkverpleging en GGZ samenwerken. Met elkaar, en met welzijnsorganisaties, verenigingen en niet-publieke organisaties.
- **We investeren extra in de sociale basis.** Dat is het fundament van het Harderwijkse sociale beleid, gericht op preventie, zelfredzaamheid, ontmoeting en het benutten van talent. Het doel is om de sociale samenhang in wijken te versterken, laagdrempelige hulp beschikbaar te maken en ervoor te zorgen dat ouderen prettig en veilig oud kunnen worden in hun eigen omgeving. Door hierop in te zetten, wordt zwaardere zorg minder vaak nodig.

2.3. Vergroten van mentale veerkracht als prioriteit

Mentale gezondheid verdient net zoveel aandacht als fysieke gezondheid. We richten de stad zó in dat mensen zich gezien, verbonden en minder eenzaam voelen. D66 kiest voor:

- **Ontmoeting stimuleren.** Verbinding vergroot mentale veerkracht. We stimuleren buurtbankjes, speeltuinen, buitensportplekken en buurttuinen. Voor en door inwoners.

- **Kinderen en jongeren mentaal gezond.** We werken met onderwijsinstellingen (po/vo/mbo/hbo in de regio) aan preventie en ondersteuning. We stimuleren lesprogramma's. We ontsluiten betrouwbare info, tips & tools en een online community voor 16–27 jaar, met regionale partners.
- **Inzetten op laagdrempelige hulp.** We blijven investeren in laagdrempelige steunpunten en ervaringsdeskundigheid. Inwoners vinden vroeg hulp bij stress, eenzaamheid en somberheid, zonder drempels.
- **Investeren in mentale veerkracht.** We investeren in wat mensen mentaal sterk maakt: sport, cultuur, goed onderwijs, toegankelijke publieke ruimte, bestaanszekerheid en gelijke kansen.

2.4. Een toegankelijke, toekomstbestendige zorgstructuur

Zorg moet dichtbij, toegankelijk en houdbaar zijn. We maken keuzes om dat waar te maken.

- **Een vaste huisarts voor iedere inwoner.** De gemeente helpt door ruimtes te reserveren in (nieuw)bouw en te ondersteunen bij het vinden van praktijkruimte waar nodig.
- **Heldere afbakening van specialistische jeugdhulp.** Via sport, cultuur en onderwijs zetten we in op mentale veerkracht en een collectievere aanpak van lichtere vragen in de eigen omgeving. Er bestaan al mooie Harderwijkse voorbeelden, zoals de cultuurapotheek en de bankzitters (CHECK). Dit soort initiatieven verstevigen we en breiden we uit.
- **Flexibel zorgbudget (20%).** D66 maakt 20% van het zorgbudget flexibel inzetbaar voor complexe multiproblematiek. In toekomstige inkoop/aanbesteding nemen we doorbraakbudgetten op.

2.5. Drugsbeleid gericht op gezondheid, vrijheid en veiligheid

Ook in Harderwijk gebruiken mensen drugs. Drugsgebruik is in beginsel een eigen verantwoordelijkheid van volwassenen, met oog voor risico's en de schaduwkant. D66 pleit voor een progressief en liberaal drugsbeleid, binnen wettelijke kaders en met prioriteit voor gezondheid en veiligheid.

- **Goede voorlichting.** Over gebruik én herkomst van drugs en alcohol. We steunen bewoners- en jongereninitiatieven die bewust maken en overmatig gebruik terugdringen.
- **Behoud van de Harderwijkse coffeeshop.** De unieke Harderwijkse coffeeshopbeleid is een stichting met een maatschappelijk en sociaal doel en daar mogen we als stad trots op

zijn. We behouden het huidige construct met de coffeeshop, met als belangrijkste taken voorlichting en signalering. En de opbrengsten worden weer geïnvesteerd in de samenleving. Daarbij houden we oog voor leefbaarheid en veiligheid, met duidelijke voorwaarden en toezicht.

- **Testmogelijkheden voor veilig gebruik.** We maken het mogelijk om drugs gratis te testen (ook bij regionale evenementen/festivals), in samenwerking met de GGD, waarbij aandacht is voor voorlichting.
- **Meedoen aan landelijke pilots.** D66 ondersteunt deelname aan landelijke pilots en experimenten rond regulering (zoals rondom coffeeshops of XTC), zodra wettelijk mogelijk en verantwoord.
- **De schaduwkant aanpakken.** Illegale productie, handel en ondermijning pakken we aan, in regionale samenwerking met politie, Openbare Ministerie (OM) en partners als de GGD.
- **Verslavingszorg.** Verslavings is breder dan middelenmisbruik en verslaving komt meer en breder voor dan algemeen bekend is. We zetten in op voorlichting, preventie en laagdrempelige hulp en goede verslavingszorg wanneer het mis gaat.

2.6. Gezond en gelukkig ouder worden

D66 gunt iedereen een gezonde en gelukkige oude dag. De komende jaren komen er meer ouderen bij in Harderwijk en Hierden. Steeds meer ouderen willen langer zelfstandig en gezond blijven wonen. Dat vraagt om toegankelijke woningen, passende zorg, ontmoeting in de buurt en mogelijkheden om actief te blijven.

D66 Harderwijk wil dat iedere oudere de kans krijgt om gezond, veilig en met plezier oud te worden. In een stad die meedenkt en ondersteunt waar nodig. D66 Harderwijk kiest voor een stad waar ouderen zich thuis blijven voelen: gezond, zelfstandig en met elkaar verbonden. Een stad die thuisgeeft, ook in de laatste levensfase.

- **Zorgzame wijken en passende woningen.** Door te zorgen voor aantrekkelijke woonvormen, ontmoetingsplekken en mogelijkheden om actief te blijven, vergroten we het woongeluk en de vitaliteit van ouderen in Harderwijk. We investeren in toegankelijke woningen en gebouwen met ruimte voor ontmoeting, beweging en sport. Zo nemen we drempels weg die het ouderen moeilijk maken om gezond oud te worden in hun eigen buurt. Tegelijkertijd zorgen we voor nieuwe woonvormen – zoals gelijkvloerse zelfstandige woningen, geclusterde woonzorgcombinaties en Lang Leven Thuis-flats – zodat ouderen prettig kunnen blijven wonen én doorstroming op de woningmarkt op gang komt.

- **Een toegankelijke stad voor iedereen.** We zetten het toegankelijkheidsoffensief voort. De openbare ruimte, woningen en publieke gebouwen moeten goed toegankelijk zijn voor ouderen. De werkgroep toegankelijkheid wordt extra ondersteund.
- **Bewegen voor ouderen stimuleren.** We stimuleren sporten voor 55+ers zodat meer ouderen gebruik kunnen maken van sportvoorzieningen in de buurt. We houden de beweegcarroussel voor senioren. Sportscholen die ouderen begeleiden bij hun eerste sportactiviteiten kunnen rekenen op ondersteuning.
- **Zelf regie over zorg en ondersteuning.** Ouderen die gebruikmaken van een persoonsgebonden budget (PGB) behouden de vrijheid om zelf te bepalen hoe dat budget wordt ingezet. We verminderen de administratieve lasten en schrappen onnodige bureaucratie, zodat er meer ruimte komt voor maatwerk en vertrouwen. Tegelijkertijd treden we streng op tegen misbruik of fraude met PGB-zorg.
- **Ondersteuning van mantelzorgers.** We geven mantelzorgers meer aandacht en hulp, onder andere door respijtzorg en tijdelijke vervanging aan te bieden als het even te zwaar is. Het ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers maken we beter zichtbaar en vindbaar.
- **Betrouwbaar vervoer.** We zorgen voor beter, veiliger en betrouwbaar vervoer voor ouderen en andere inwoners die afhankelijk zijn van doelgroepenvervoer, zodat iedereen zelfstandig kan blijven deelnemen aan het maatschappelijk leven.
- **Zorgbuddy's voor ouderen.** We zetten zorgbuddy's in voor ouderen die moeilijk hun weg vinden naar zorg, ondersteuning en activiteiten. Zij begeleiden ouderen naar de huisarts, het buurthuis, dagbesteding of het wijkteam, waardoor ouderen sneller de juiste hulp vinden, een netwerk opbouwen en zelfstandiger blijven.
- **Meer aandacht voor mentale gezondheid.** Ouderen die zich eenzaam of kwetsbaar voelen krijgen laagdrempelige ondersteuning. We faciliteren ontmoetingsplekken, lotgenotencontact en herstel-initiatieven waar mensen met elkaar in gesprek kunnen gaan. Taboes rond psychische klachten doorbreken we met voorlichting en openheid.
- **Voldoende consulenten en inclusieve zorg.** We zorgen voor voldoende ouderenconsulenten, ook met meertalige achtergrond, zodat alle ouderen de juiste ondersteuning krijgen, ongeacht afkomst of taal.
- **Toegankelijke wooncomplexen en samenwerking.** We zorgen voor woonvormen waarin zorg, wonen en sociale interactie samenkomen, zodat ouderen langer en gezonder oud kunnen worden. Hiervoor werken we samen met woningcorporaties, zorgverzekeraars en andere zorg- en welzijnsorganisaties.
- **Een betrokken samenleving.** Harderwijk blijft een stad waar iedereen, ongeacht leeftijd,

betrokken kan blijven. We verlagen de drempels voor vrijwilligerswerk en ondersteunen initiatieven die jong en oud met elkaar verbinden.

2.7. Iedereen in beweging

Sporten en bewegen horen bij een gezond leven. Veel inwoners van Harderwijk en Hierden hebben hier bovendien heel veel plezier aan. Of dat nu fanatiek kickboksen is of een ontspannen dagelijkse wandeling. D66 wil dat sport en bewegen voor iedereen toegankelijk is: voor jong en oud, arm en rijk, met en zonder beperking, binnen en buiten verenigingen en ongeacht je achtergrond.

Sport kan daarnaast een belangrijke manier zijn om je gezondheid te verbeteren. Voor jong en oud vergroot sporten de fysieke en mentale weerbaarheid. Het voorkomt ook overgewicht, vooral bij jongeren. Sportverenigingen zijn daarbij onmisbaar en vervullen een belangrijke sociale functie. Voor veel kinderen en volwassenen zijn ze dé plek om in beweging te komen, aan gezondheid te werken en anderen te ontmoeten.

Dit draagt bij aan een inclusieve samenleving waarin iedereen kan meedoen.

Daarom wil D66 meer ruimte voor sport, spel en bewegen. Sportvoorzieningen groeien mee met de stad en worden gecombineerd met groen. D66 kiest voor een gezonde stad:

- **Groene sportclubs.** Sportclubs moeten in de komende jaren blijvend ondersteund worden met verduurzamen, zodat de clubs hun euro's besteden aan sportieve doelen en niet aan energieverbruik. De gemeente moet dit actief blijven stimuleren door clubs te ondersteunen bij aanvragen voor subsidieregelingen zoals het duurzaam maatschappelijk vastgoed (DUMAVA) en stimulering bouw en onderhoud sportaccommodaties (BOSA);
- **Toegankelijkheid en inclusiviteit vergroten.** D66 is voorstander van het idee van meer toegankelijke sportaccommodaties zodat ook buiten de trainingstijden gebruik gemaakt kan worden van de faciliteiten. GA!Harderwijk sportparkmanagement kan hierbij een actieve rol blijven spelen en in samenwerking met sportverenigingen en andere netwerkpartners uit zorg, welzijn en cultuur passend aanbod creëren voor jong en oud. De sportclub is bij uitstek een plek waar mensen met verschillende achtergronden elkaar kunnen ontmoeten. Voor jongeren, ouderen, mensen met een laag inkomen, de LHBTIQA+ gemeenschap, mensen met een beperking en mensen met uiteenlopende culturele achtergronden kan het de plek zijn waar ze zich thuis voelen. D66 wil dat de gemeente de sportclubs in Harderwijk blijft stimuleren om beleid te ontwikkelen om een inclusieve sportomgeving te creëren.

- **Sporten met een kleine beurs.** Om ook inwoners die rond het bestaansminimum leven, gelijkwaardig en langdurig aan sport en cultuur te laten meedoen, wil D66 dat de gemeente meer bekendheid geeft aan het Jeugdfonds (<18 jaar) en intermediair wordt voor het Volwassenenfonds (>18 jaar).
- **Veiligheid en onderhoud.** Routes naar sportaccommodaties en sportactiviteiten moeten veilig zijn. Het veilig kunnen oversteken van de N302 bij de Strokel en Koeweg is voor mountainbikers, recreatieve fietsers, wandelaars en ruiters voor zowel de inwoners van Harderwijk als toeristen nog steeds een heikel punt dat opgelost moet worden. Stimulering van actief overleg tussen gemeente en provincie is hierbij van groot belang. Het goed onderhouden en uitbreiden van openbare beweegroutes en buitenfitness-mogelijkheden zal het sporten en bewegen ook verder bevorderen.
- **Recreatie in en om de stad.** Op diverse plekken zijn er beweegroutes in en om de stad en openbare fitnessmogelijkheden in de buitenlucht. D66 wil dat deze goed onderhouden worden, met oog voor dier en natuur, en de netwerken worden uitgebreid, zodat iedereen dicht bij huis of in de natuur kan sporten en bewegen. Vignetten voor mtb- en ruitersporen zijn bespreekbaar indien er voldoende aanbod is en het geld direct wordt besteed aan het onderhouden van de paden.
- **GA! Harderwijk.** GA!Harderwijk speelt een essentiële rol in de sportieve en culturele bloei van de stad. Ze zet zich in voor het versterken van netwerken tussen zorgverleners, scholen, bedrijven en sport om zo een gezondere omgeving te creëren. D66 waardeert het werk dat zij doet voor jong en oud en vindt dat zij recht hebben op een stabiele en toekomstbestendige samenwerking met de gemeente.
- **Regionale samenwerking.** Op het gebied van sport en preventie actief samenwerken om zo beter sportaanbod en kosteneffectieve en efficiënte begeleiding te geven, denk hierbij aan JOGG, Aangepast Sporten (voor mensen met een beperking), valpreventie en bewegen voor senioren, topsportbegeleiding jongeren en Sportparkmanagement.
- **Topsport.** In een gezonde start kan iedereen sporten. Voor de excellente sporters en sportverenigingen heeft de gemeente een positieve en faciliterende houding. We zoeken actief samenwerking in de regio en brede regio, zoals Apeldoorn.

Hoofdstuk 3

Een thuis voor iedereen in Harderwijk en Hierden

We hebben in Harderwijk en Hierden meer woningen nodig. De woningcrisis raakt iedereen: starters die hun eerste plek zoeken, gezinnen die willen doorstromen en ouderen die kleiner of gelijkvloers willen wonen. Om voor iedereen passende woonruimte te realiseren gaan we voor drie nieuwe, versneld ontwikkelde woonwijken: het eendengebied, Harderwijk Noord en het Dolfinariumeiland. Daarnaast bekijken we de mogelijkheden voor kleinschalige ecowijken in het buitengebied en aan de bosranden.

Ook gaan we slim om met de bebouwing die er al is: bestaande woningen kunnen makkelijker gesplitst worden, leegstand wordt aangepakt en doorstroming moet gestimuleerd worden. Of je nu starter, doorstromer of senior bent: wij scheppen ruimte voor iedereen. Door slimme keuzes te maken en innovatief te bouwen zorgen we dat Harderwijk en Hierden leefbaar en toekomstbestendig blijven. Om voldoende middelen te hebben vullen we het woonfonds aan tot de oorspronkelijke €5 miljoen.

3.1. Meer nieuwe woningen en passende voorzieningen

Met het einde van de grootschalige ontwikkelingen Waterfront en Drielanden in zicht wordt het tijd om snelheid te maken met nieuwe woonlocaties. D66 pleit voor creativiteit en schuwt het niet de randen van wat mogelijk is op te zoeken.

- **Het eendengebied versneld ontwikkelen.** De gemeente neemt hierin initiatief en verantwoordelijkheid voor sanering. De rood-voor-rood-regeling gaat te langzaam.
- **Aan de slag met Harderwijk Noord.** Het gebied rond Harderhaven is aantrekkelijk om te wonen, op nog geen 10 minuten fietsen van het centrum. We willen samen met Zeewolde optrekken om hier snel woningen te kunnen realiseren. Gemeente Harderwijk moet dit vlot trekken en desnoods zelf gaan ontwikkelen.
- **Wonen op Dolfinariumeiland.** Het Dolfinarium heeft zijn beste tijd gehad en past niet meer bij het hedendaagse Harderwijk, maar als gemeente gaan we niet over het voortbestaan hiervan. Het stuk grond tussen het Dolfinarium en de boulevard wordt versneld ontwikkeld en is mogelijk een locatie voor hoogbouw. In de ontwikkeling wordt rekening gehouden met een eventueel vertrek van het dolfinarium.
- **Voorzieningen vooraf geregeld.** Onmisbare voorzieningen, zoals een huisartsenpraktijk, kinderopvang en scholen moeten voortaan in de eerste fasen van nieuwe bouwplannen meegenomen worden in plaats van als laatste.
- **Slim omhoog.** D66 Harderwijk wil slim omgaan met de schaarse ruimte. Dat betekent ook bouwen in de hoogte waar dat past bij de omgeving. In Nieuw Weiburg gaan we de hoogte in. Ook voor het Dolfinariumeiland en Drielanden Noord zien wij hier kansen.

Door middel van goed ontworpen, duurzame hoogbouw kunnen we meer woningen realiseren zonder steeds verder het groen in te bouwen. Hoogbouw hoeft geen torenflat te zijn, ook middelhoge woongebouwen dragen bij aan een leefbare, toekomstbestendige stad. We willen dat nieuwe hoogbouwprojecten gemengd zijn: met ruimte voor gezinnen, starters en senioren.

- **Structurele inspraak voor woningzoekenden.** De stem van woningzoekenden wordt nauwelijks gehoord in nieuwe ontwikkelingen. D66 wil dat woningzoekenden, zowel huidige inwoners als toekomstige bewoners, een duidelijke stem krijgen in het woonbeleid. Daarom stellen we een Raad voor Woningzoekenden voor: een adviesorgaan waarin starters, doorstromers en senioren hun ervaringen en wensen kunnen inbrengen.
- **Huizen zijn om in te wonen.** Daarom pleiten we voor een zelfbewoningsplicht bij alle nieuwbouw en het behouden en waar nodig uitbreiden van de opkoopbescherming. Zo voorkomen we dat beleggers starters en gezinnen uit de markt drukken. Huizen moeten beschikbaar blijven voor mensen die in Harderwijk willen wonen en bijdragen aan de stad.

3.2. Een passende woning voor iedereen

De samenstelling van huishoudens verandert. Naast de vergrijzing zien we ook steeds meer één- en tweepersoonshuishoudens. Door het enorme kamertekort in studentensteden blijven studenten steeds langer thuis wonen. Ouderen willen wel doorstromen naar kleinere, beter passende woningen maar het aanbod blijft achter en de financiële mogelijkheden zijn te beperkt. D66 wil een passende woning voor iedereen in Harderwijk en Hierden.

- **Meer woningen voor kleine huishoudens.** D66 wil meer woningen voor één- en tweepersoonshuishoudens, jong en oud. Daarnaast pleiten we voor de bouw van woningen die geschikt zijn voor kamerverhuur in ontwikkelingen vlakbij het station en mbo-instellingen.
- **Betaalbare woning voor iedereen.** We houden vast aan de bouw van ten minste 30% sociale huurwoningen in projecten. De gemeente zet zich actief in voor meer bouwlocaties voor de woningbouwcorporaties. Afspraken over huurprijzen met commerciële ontwikkelaars moeten veel langer vaststaan dan de huidige 5-10 jaar en bij voorkeur voor onbepaalde tijd. Ook moet er meer middenhuur en betaalbare koop komen voor de woningzoekenden die nu steeds tussen wal en schip vallen.
- **Meer kansen voor starters.** D66 Harderwijk wil dat de starterslening wordt verhoogd naar € 45.000, zodat deze beter aansluit bij de huidige markt. Daarnaast stijgt dit bedrag jaarlijks mee met de NHG-grens. Met deze aanpassing kunnen meer jonge Harderwijkers de stap

naar een koopwoning zetten en in hun eigen stad blijven wonen. Verder pleiten we voor meer toewijzing van huurwoningen op basis van loting. Starters met een korte inschrijftijd krijgen zo meer kans op een woning.

- **Doorstroom stimuleren.** Ouderen wonen vaak te ruim, terwijl starters of jonge gezinnen geen kant op kunnen. D66 Harderwijk wil de doorstroom op de woningmarkt actief stimuleren. Dat kan met een 'van groot naar beter'-regeling, waarmee mensen worden geholpen om een te grote woning in te ruilen voor een beter passende woning. Daarnaast wil D66 de verhuiscoach aanhouden die inwoners, niet alleen huurders, begeleidt bij dit proces, van financiële regelingen tot praktische hulp bij het vinden van een nieuwe woning. We onderzoeken de mogelijkheden om ouderen een overbruggingslening te verstrekken met vergelijkbare voorwaarden als de starterslening.
- **Voorrang voor lokale starters.** D66 Harderwijk wil dat starters met een binding aan Harderwijk meer kans krijgen op een woning. Mensen die hier wonen, geboren zijn of in onze gemeente werken, moeten bij nieuwbouwprojecten voorrang krijgen. Zo zorgen we dat jonge Harderwijkers, lokale werknemers en mensen met wortels in onze stad niet worden verdrongen door de overspannen woningmarkt. D66 wil dat de gemeente deze voorrangsregeling actief toepast bij de toewijzing van nieuwbouwwoningen, zodat Harderwijk een stad blijft waar je kunt blijven wonen als je hier wilt blijven bouwen aan je toekomst.
- **Voorrang voor cruciale beroepen.** D66 Harderwijk wil dat mensen met cruciale beroepen een eerlijke kans krijgen om in onze stad te wonen. Denk aan leraren, zorgmedewerkers en politieagenten, maar ook aan andere beroepsgroepen die onze stad veilig, gezond en leefbaar houden. Bij nieuwe woningbouwprojecten moet de gemeente actief ruimte reserveren voor deze beroepsgroepen. Dat kan via afspraken met woningcorporaties en ontwikkelaars, of binnen het gemeentelijk toewijzingsbeleid.
- **Ruimte voor CPO's.** D66 Harderwijk is voorstander van Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO): groepen (toekomstige) bewoners die samen hun eigen buurt of woonproject ontwikkelen. Deze manier van bouwen versterkt de zeggenschap van inwoners, leidt tot betaalbare en duurzame woningen, en zorgt al vóór de eerste steen voor sociale samenhang in de buurt. De gemeente moet CPO's actief ondersteunen met duidelijke kaders, advies en ruimte binnen het bestemmingsplan, zodat meer inwoners zelf de regie kunnen nemen over hun woonomgeving. Zo bouwen we niet alleen huizen, maar gemeenschappen.

- **Sneller bouwen met een Bouwkapitein.** De bouw van woningen loopt vaak onnodig vertraging op door langdurige bezwaarprocedures. D66 Harderwijk wil dat er sneller duidelijkheid komt bij geschillen tussen bezwaarmakers en bouwers. Daarom stellen we een 'Bouwkapitein' aan: een onafhankelijke deskundige die snel tot een oordeel kan komen, zodat bouwprojecten niet vastlopen in bureaucratie of eindeloze procedures. Zo brengen we balans tussen het recht op inspraak en het recht op wonen, en zorgen we dat er sneller gebouwd kan worden voor iedereen die een huis zoekt.
- **Meer standplaatsen voor woonwagengewoners.** D66 is voor de komst van nieuwe standplaatsen voor woonwagengewoners. Het proces hiervoor duurt al veel te lang. We willen zo snel mogelijk duidelijkheid over een nieuwe locatie, ook als het langer duurt voordat dit gerealiseerd kan worden. Voor de toewijzing van nieuwe standplaatsen moet worden gekeken naar eerder gemaakte afspraken en moet de gemeente de Harderwijker vereniging voor behoud woonwagencultuur actief betrekken.

3.3. Slim omgaan met bestaande bebouwing en grond

Nieuwbouw is belangrijk, maar met 22.000 woningen in Harderwijk is er nog veel winst te behalen. Woningen splitsen of aanpassen voor een nieuwe bewoner moet makkelijker gemaakt worden en de herbestemming van bestaande panden moet gefaciliteerd worden.

- **Leegstand aanpakken.** D66 Harderwijk wil dat de gemeente actief optreedt tegen langdurige leegstand van woningen en panden. Met een leegstandbelasting kunnen leegstaande gebouwen sneller in beeld worden gebracht en waar mogelijk tijdelijk of permanent worden bewoond. Ook moet de gemeente een actieve rol spelen in de herbestemming van leegstaande winkel- of kantoorpanden naar wonen. Zo benutten we de bestaande ruimte beter en voorkomen we verloedering van panden en wijken.
- **Flexibeler omgaan met bestaande bouw.** We willen dat het makkelijker wordt om bestaande woningen uit te breiden, te splitsen of te delen. Door de vergunningsprocedures te versoepelen en te versnellen kunnen we sneller extra woonruimte creëren zonder nieuwe bouwlocaties aan te wijzen. Ook onderzoeken we of en waar optoppen van bestaande bebouwing kansrijk is.
- **Strategisch omgaan met schaarse bouwgrond.** Er is in Harderwijk weinig bouwgrond over. D66 pleit voor een actief grondbeleid van de gemeente, waarin de gemeente in een vroeg stadium strategische gronden opkoopt. Zo blijven we zelf aan het roer van de schaarse ontwikkelruimte die er nog is.

Hoofdstuk 4

Bouwen aan de toekomst van Harderwijk-Hierden

4.1. Cultuur

Vol creativiteit op naar 2031

De komende jaren bouwen we verder aan het Harderwijkse cultuuraanbod. Het fundament is gelegd, maar kwetsbaar. De culturele basisinfrastructuur moet verder verstevigd worden en ook de kleine culturele organisaties en initiatieven verdienen voldoende ondersteuning om samen toe te werken naar 2031: het jaar waarin we 800 jaar Harderwijk vieren. D66 investeert fors in cultuur voor een rijker aanbod voor alle Harderwijkers. We werpen ons op als hét culturele centrum van de regio, met een rijk aanbod aan beeldende kunst, podiumkunsten, evenementen en nachtleven.

En we investeren in onze inwoners, die door cultuur in aanraking komen met de wereld om ons heen. We zien cultuur als basisvoorziening voor al onze inwoners om zich te kunnen ontwikkelen en mee te doen in de samenleving.

De 5 professionele culturele instellingen (Bibliotheek, Cultuurlust, Popschool, Stad als Podium en Stadsmuseum) zijn de basis van creatieve innovatie in de stad. De kennis en kunde van deze organisaties wordt actief betrokken bij het opstellen van nieuw cultuurbeleid en er wordt actief samengewerkt met kleinere initiatieven in de stad.

Leren, ontwikkelen en meedoen

Cultuur is een basisvoorziening voor al onze inwoners om zichzelf te kunnen ontwikkelen en mee te kunnen doen in de samenleving. Enerzijds de basisvaardigheden op het gebied van taal, rekenen-wiskunde of burgerschap, om mee te kunnen doen in de maatschappij. Anderzijds het leren over kunst, erfgoed en media die een fundamenteel onderdeel zijn van de ontwikkeling van kinderen om cruciale 21-eeuwse vaardigheden aan te leren, zoals creativiteit, kritisch denken en culturele competentie. We maken ze wereldwijd en bereiden ze toe op een rijke toekomst, ongeacht hun achtergrond.

- **Bibliotheek: stevige basis voor taal, mediawijsheid en ontmoeting.** Harderwijk loopt ver achter op de landelijke norm uit de Zorgwet, waarin geborgd wordt dat iedere gemeente een volwaardige bibliotheek heeft. We verhogen de bijdrage vanuit cultuur en laaggeletterdheid, zodat we minimaal aan deze norm voldoen. Daarnaast wordt een extra vestiging van de bibliotheek in Hierden geopend.
- **Meer cultuureducatie.** We investeren in cultuureducatie op scholen, in wijken en in de vrije tijd. Hierbij is een grote rol weggelegd voor Cultuurlust, Popschool, Ucreate en de Bibliotheek. We willen dat alle kinderen de kans krijgen om een instrument te leren bespelen. We ondersteunen scholen, muziekscholen en verenigingen om dit waar te maken.

- **Cultuur als hoeksteen van de sociale basis.** De komende jaren wordt cultuur nog meer ingezet in de sociale basis, samen met sport en welzijn. Bestaande initiatieven worden uitgebreid en contractering van culturele partijen als (goedkoper en effectiever) alternatief voor oplossingen in de zorg wordt serieus onderzocht en gefaciliteerd.

4.2. Podia, gebouwen en culturele plekken

Nu Stad als Podium staat als onze podiumkunstenorganisatie en na ruim dertig jaar de theaterdiscussie is beëindigd, kan volledig worden gefocust op de inhoud en kunnen andere culturele plekken in de stad worden doorontwikkeld.

- **Podiumkunsten.** De komende tien tot vijftien jaar zetten we in op de organisatie (Stad als Podium), programmering en publiek van podiumkunsten, binnen de bestaande podia. We werken zo hard aan een stevig fundament voor degelijke podiumprogrammering in onze gemeente.
- **Binnenpodium.** Het binnenpodium is de basis, waar uitdagende en vernieuwende theaterprogrammering wordt gebracht, die aantrekkelijk is voor Harderwijk en de regio. Deze basis is door een forse investering na jaren discussie eind 2026 op orde gebracht. Er wordt voldoende structureel budget vrijgemaakt om ook uitdagend te kunnen blijven programmeren in de toekomst.
- **Poppodium.** We investeren stevig in Estrado als poppodium met regionale uitstraling en stevige programmering, met studio's, repetitieruimtes en een muziekcafé. Buiten de piekuren wordt het gebouw sociaal-maatschappelijk gebruikt.
- **Broedplaats.** De MESS behoudt zijn culturele functie en wordt minstens voor de helft ingezet voor kunst, ateliers, exposities en kleinschalige optredens.
- **Erfgoed gebruiken.** We willen de Grote Kerk inrichten als klassiek podium en ontmoetingsplek. Andere kerkgebouwen krijgen vanuit de Religieus Erfgoedvisie een passende sociaal-maatschappelijke herbestemming.
- **Cultuurplein Klooster.** Het Klooster wordt een centrale culturele plek in de stad, met ruimte voor kleine activiteiten, optredens en exposities - toegankelijk en zichtbaar voor iedereen. Met de Catharinakapel als unieke kern. De inrichting van het plein wordt hierop verder ingericht en we investeren in een klein mobiel buitenpodium.

4.3. Kunst voor iedereen bereikbaar

Niets is zo zichtbaar als kunst in de openbare ruimte. Voor iedereen gratis en 24/7 bereikbaar en toegankelijk.

- **Adopteer een kunstwerk.** Organisaties in Harderwijk - zoals scholen - krijgen de mogelijkheid om een kunstwerk of monument in de openbare ruimte te adopteren en deze structureel te onderhouden. Hiermee wordt de verbinding tussen kunst en samenleving versterkt.
- **Kunstcommissie.** Er komt een nieuw beleid voor de gemeentelijke kunstcollectie, inclusief kunst in de openbare ruimte. Met bijbehorend budget en een kunstcommissie die adviseert over verwerving en beheer van de gemeentelijke kunstcollectie.
- **Street Art in the spotlight.** D66 ziet street art als een culturele meerwaarde voor de stad. Denk aan een mooi versierde tunnel zoals bij Stadsweiden of P8 Zonneweide. Ook moet er ruimte zijn voor street art waar het toegestaan is om met graffiti aan de slag te gaan. Graffiti is als onderdeel van de skatecultuur mogelijk rondom skateparken.

4.4. Geschiedenis als leidraad

Harderwijk en Hierden hebben een rijke geschiedenis, waar we trots op zijn. De herinnering aan die geschiedenis moet levend worden gehouden. Het erfgoed van onze stad is een prachtig podium voor de viering van 800 jaar Harderwijk in 2031 en de Internationale Hanzedagen. Dan magf er wel flink in dit podium geïnvesteerd worden.

- **Canon van Harderwijk.** Met erfgoedinstellingen in de stad actualiseren we in aanloop naar 2031 de Canon van Harderwijk. Met aandacht voor positieve én negatieve onderdelen van de Harderwijkse geschiedenis. Schoolkinderen leren aan de hand van deze canon richting 2031 middels erfgoedonderwijs wat er dit jaar gevierd wordt, zodat zij van jongs af aan ambassadeurs zijn van hun stad.
- **Herdenkingsdagen.** Harderwijk heeft een rijke geschiedenis die ons verbindt en ons leert naar de toekomst te kijken. D66 wil dat er meer oog is voor herdenkingsdagen en historische momenten die ons als gemeenschap vormen. Van de stadsrechten in 1231 (11 juni), de bevrijding van Harderwijk in 1945 (18 april) tot dagen die ons herinneren aan ons koloniale verleden (30 juni/1 juli): zulke momenten verdienen aandacht, erkenning en een plek in ons culturele leven. Door samen stil te staan bij onze geschiedenis, bouwen we aan begrip, verbondenheid en trots in het Harderwijk van vandaag.

- **Meer capaciteit en geld voor erfgoed.** Er moet meer structureel geld en ambtelijke capaciteit komen voor erfgoed. De historische binnenstad is podium voor ons 800-jarig bestaan in 2031 en vraagt om serieuze aandacht vanuit de gemeente. Erfgoedorganisaties worden hiermee in de toekomst steviger ondersteund.
- **Stadsherstel.** Gemeente Harderwijk neemt het initiatief tot de oprichting van een 'NV Stadsherstel 2.0', waarin samen met andere financiers en betrokken partijen verwaarloosde monumenten of beeldbepalende panden worden aangekocht, grondig gerestaureerd en worden teruggebracht op de markt.
- **Gevefonds.** D66 is voorstander van de invoering van een gevefonds, waarmee gemoderniseerde panden in de historische binnenstad, zoals winkelpanden, kunnen worden hersteld.
- **Buurtarchief/Wijkmuseum.** Verschillende buurten lenen zich goed voor een buurtarchief of wijkmuseum, waarin de verhalen en objecten van een wijk of buurt worden verzameld. Het laat zien hoe de wijk in verloop van tijd is gevormd en gekleurd. Bepaalde wijken, zoals de Tweelingstad of Zeebuurt, lenen zich uitermate goed voor zo'n archief of museum. En uiteraard kan ook in Hierden een Dorpsarchief of Dorpsmuseum een mooi initiatief zijn.

4.5. Festivals, evenementen en nachtleven

Evenementen, festivals en nachtleven zorgen voor reuring in de stad, maar staan nog teveel onder druk van regelgeving en angst voor het onbekende. Met een groeiende stad is er behoefte aan steviger infrastructuur en een positieve grondhouding om vooral veel mogelijk te maken.

- **Permanente festivallocatie.** Harderwijk gaat op zoek naar een nieuw aan te wijzen permanente festivallocatie. De stad groeit, er is meer behoefte aan festivals en grootschalige evenementen. Een permanente festivallocatie is goed bereikbaar, er is ruimte voor groot en klein. Geluid, veiligheid en verkeer zijn goed geregeld. De infrastructuur is aanwezig. Organisatoren hoeven niet steeds te zoeken, inwoners weten waar cultuur en ontmoeting samenkomen. Denk hierbij aan een locatie als Skatebaan Parkweg.
- **Vereenvoudig de organisatie van evenementen.** De gemeente moet het makkelijker maken om evenementen te organiseren. Het vergunningstraject voor terugkerende festivals wordt vereenvoudigd. In ruil daarvoor kan in de beginfase worden gekeken hoe het evenement zo duurzaam mogelijk gehouden kan worden. Denk aan volledig elektrisch, herbruikbaar plastic, gebruik van zonne-energie en afvalloos.

- **Nachtvisie.** Er wordt een nachtvisie ontwikkeld in samenwerking met bewoners, horeca en evenementenorganisaties, zodat het uitgaansleven in Harderwijk kan doorontwikkelen. Het uitgaansleven in Harderwijk is momenteel te monotoon. Als centrumstad in de regio verdient Harderwijk een nachtvisie, zodat onze binnenstad nog aantrekkelijker is voor mensen uit de hele regio.

4.6. Sterke lokale media en journalistiek

Onafhankelijke en objectieve media en journalistiek zijn essentieel voor een gezonde democratie. Ze houden bestuurders scherp, brengen verhalen van bewoners naar voren en zorgen dat iedereen – ongeacht achtergrond of woonwijk – toegang heeft tot betrouwbare informatie. Harderwijkse journalisten en lokale media staan steeds vaker onder druk door beperkte financiële ruimte en afnemende bereikbaarheid. D66 wil dat onafhankelijke journalistiek gesteund wordt, met extra aandacht voor toegankelijkheid en innovatie, zodat iedereen goed geïnformeerd blijft.

We staan voor goede toegang tot informatie en transparantie, zodat lokale onafhankelijke media het gemeentebestuur kritisch kunnen volgen en maatschappelijke kwesties kunnen agenderen. Wij juichen innovatie bij lokale media toe waardoor meer jongeren worden bereikt. (Vanaf 2028 gaat de streekomroepvorming in. Dat betekent dat Harderwijk vanaf dan onder de streekomroep 'Noord Veluwe' valt. Als grootste stad in deze nieuwe regio lijkt het me een mooi streven om die hoofdredactie in Harderwijk te hebben.

- **Sterke lokale media.** We staan voor goede toegang tot informatie en transparantie, zodat lokale onafhankelijke media het gemeentebestuur kritisch kunnen volgen. Wij juichen innovatie bij lokale media toe waardoor meer jongeren worden bereikt.
- **Streekomroep Noord Veluwe in Harderwijk.** Vanaf 2028 gaat de streekomroepvorming in. Dat betekent dat Harderwijk vanaf dan onder de streekomroep 'Noord Veluwe' valt. Als grootste stad in deze nieuwe regio wil D66 de hoofdredactie in Harderwijk huisvesten.
- **Nieuws voor iedereen.** Toegankelijk lokaal nieuws via bibliotheken, wijkcentra en online platforms zoals de muurkranten. We juichen innovatie bij lokale media toe waardoor meer jongeren worden bereikt.
- **Onderzoeksjournalistiek.** Initiatieven tot onafhankelijke onderzoeksjournalistiek steunen we en we onderzoeken een regionaal journalistiek fonds.

- **Samenwerking en innovatie.** Ondersteuning van samenwerking en innovatie binnen de lokale journalistiek

4.7. Investeren in Harderwijkse cultuur

De cultuursector staat onder druk. In Harderwijk zitten we al jaren voor een dubbeltje op de eerste rang. Het vermogen van culturele organisaties om tegen weinig subsidie een ontzettend sterk programma neer te zetten, verdient het om de komende jaren stevig te investeren in de Harderwijkse culturele sector. Hiervoor wil D66:

- **€1,5 miljoen meer naar cultuur.** Om alle ambities op cultuur te kunnen uitvoeren, wil D66 fors meer geld beschikbaar stellen voor cultuur. Momenteel steekt Harderwijk slecht af tegen regiogemeenten en gemeenten van gelijke grootte met zo'n €61 per inwoner. Dit moet oplopen naar €90 per inwoner in 2030 (+€1,5 miljoen in 4 jaar tijd).
- **Bibliotheek niet alleen cultuur.** Doordat de bibliotheek een veel breder takenpakket uitvoert dan enkel het culturele, wordt deze in ieder geval op basisniveau gebracht. Deze investering wordt niet gerekend tot de bovengenoemde investering in cultuur.
- **Cultuur gespaard bij bezuinigingen.** Het huidige cultuurbudget is het absolute minimum. Bij bezuinigingen in de komende periode wordt cultuur per definitie gespaard.
- **1%-regeling voor cultuur.** Bij nieuwbouwprojecten en ontwikkelingen in de stad, inclusief gemeentelijk vastgoed of onderwijshuisvesting, wordt 1% van het totale budget uitgegeven aan kunst, ter verhoging van de kwaliteit van eigen terrein of de openbare ruimte.
- **Het Museumkwartje.** De kunstmusea Harderwijk zijn de belangrijkste trekpleisters van de Harderwijkse binnenstad. Zij delen in de opbrengsten: per geregistreerde bezoeker wordt €0,25 waarderingssubsidie toegevoegd aan de jaarlijkse subsidie. Dekking wordt deels gevonden in de toeristenbelasting.

Hoofdstuk 5

Duurzaamheid

D66 staat voor een duurzame, groene stad met meer ruimte voor natuur en water. Harderwijk moet snel groener worden om het effect van de steeds warmere zomers op onze gezondheid te beperken en om ruimte voor dieren en insecten te creëren. Er moet flink ontsteend worden, zodat water bij regenval de bodem in kan in plaats van in het riool. We zetten in op het aanjagen van de circulaire economie, zo veel mogelijk hergebruik en zo min mogelijk grondstoffenverbruik, ook in de bedrijfsvoering van de gemeente. Door zo veel mogelijk duurzame energie op te wekken, wijken van het gas te halen en duurzame mobiliteit te stimuleren draagt Harderwijk haar steentje bij bij het oplossen van het wereldwijde klimaatprobleem.

Harderwijks Toekomstfonds 800, Duurzaamheidsfonds 2.0, 8 miljoen euro voor een toekomstbestendige stad. Hiermee investeren we in de stad van morgen. We beschermen de stad tegen de gevolgen van klimaatverandering zoals overstromingen, hitte en droogte. We planten minstens 8000 bomen en heesters voor een groene, koele en biodiverse stad, te beginnen in de wijken die het meest kwetsbaar zijn voor hitte. Zo viert Harderwijk haar 800e verjaardag groener, gezonder en mooier.

5.1. Een groene stad met aandacht voor natuur

De aanwezigheid van veel groen in de directe leefomgeving heeft positieve impact op de gezondheid. Harderwijk ligt vlakbij het bos maar de stad zelf moet een stuk groener. Hiervoor gaan we flink vergroenen en planten we veel bomen. Het openbaar gebied wordt natuurvriendelijker ingericht en beheerd. Ondanks dat we aan een meer wonen moeten we meer aan waterberging doen. We ontstenen en leggen wadi's aan. Dit alles verbetert onze kwaliteit van leven en de kwaliteit van de natuur. Daarnaast houden we hiermee onze stad leefbaar in tijden van klimaatverandering.

- **Vergroenen en ontstenen.** We vergroenen elk jaar een wijk en beginnen bij de wijken die het meest last hebben van hittestress. We omarmen het 3-30-300-principe voor groen: vanuit elk raam zicht op minimaal 3 bomen, minstens 30% groen zichtbaar op luchtfoto's en maximaal 300 meter afstand tot het dichtstbijzijnde park. Ook de binnenstad en de boulevard pakken we aan. Desnoods passen we de inrichting van de infrastructuur aan op de inpassing van groen. Bij alle speeltuinen en trapveldjes worden bomen geplaatst zodat deze in de zomer in de schaduw staan.
- **Minder steen, meer waterberging.** Elke straat krijgt een wadi. Parkeerplaatsen worden alleen nog maar met halfverharding aangelegd, ook op privéterrein. Om tegeltuinen te ontmoedigen onderzoeken we of een tegeltaks mogelijk is. We kiezen voor een verdeling van de rioolheffing die ontstenen stimuleert. Hoe groener, hoe minder belasting.

- **Beheer voor de natuur.** Maaien wordt alleen gedaan wanneer dat noodzakelijk is en sowieso niet in het broedseizoen. Het groenbeheer met schapen kan blijven, maar we kijken wel kritisch naar de impact op de al aanwezige natuur.
- **We kiezen voor het beste: maaien en afvoeren of sinusbeheer.** Bermen en andere grasvelden worden omgevormd tot bloem- en kruidenrijke velden.
- **Betere luchtkwaliteit.** We scherpen de regels voor houtstook aan om de luchtkwaliteit in Harderwijk te verbeteren. Bij windstil weer, wanneer rook langer blijft hangen, mag er niet gestookt worden. Zo maken we de lucht schoner voor iedereen
- **Waar mensen leven, leven dieren.** Wij willen dat de gemeente actief werk maakt van dierenwelzijn. We streven ernaar dat een wethouder het dierenbeleid actueel houdt en heldere afspraken maakt met opvangcentra en dierenambulances over de zorg voor gevonden of verwaarloosde dieren. Hobbydierhouders moeten eenvoudig een schuilplek voor hun dieren kunnen bouwen. Wij stimuleren voorlichting over het dierwaardig houden van dieren en het Dierbaar-keurmerk. De hondenbelasting willen we exclusief gebruiken voor betere voorzieningen voor honden. We helpen bewoners ook hun omgeving diervriendelijker te maken. Ook willen we een brede klankbordgroep voor dierenwelzijn en stimuleren we diervriendelijk bouwen en sterke ecologische verbindingen. Op het gebied van de wolf volgen we de lijn van de provincie.

5.2. Een circulaire stad die kringlopen sluit

Harderwijk is als enige kleine gemeente koplopergemeente circulariteit bij de VNG. We bouwen deze voorsprong uit door het circulair centrum van de regio te worden. Hierin trekken we samen op met Omrin en onze buurgemeenten. Door een circulair ambachtscentrum en grondstoffendepot te realiseren vlakbij de milieustraat brengen we afval en grondstof bij elkaar.

- **Sneller en slimmer afval reduceren.** D66 is voor het betalen per kilo restafval. Dit is bewezen de meest kosteneffectieve en duurzame inzamelmethode waarmee de reductie van restafval het snelst bereikt wordt. Afvalscheiding moet ook bij openbare prullenbakken mogelijk zijn. We gaan voor de verwerking hiervan in gesprek met Omrin. Ten minste twee keer per jaar kan er gratis grofvuil gebracht worden bij het milieupark. Dit voorkomt dat dit met het restafval meegaat. Het gebruik van wasbare luiers wordt door de gemeente gestimuleerd.

- **Meer inzet op circulariteit.** Er komt een circulair ambachtscentrum en grondstoffendepot vlakbij het afvalbrengstation. Bij (woning)bouw en renovatie wordt hergebruik van materialen en het gebruik van biobased materialen het uitgangspunt. Bij alle projecten en inkooptrajecten van de gemeente wordt een hoog ambitieniveau voor circulariteit gehanteerd.

5.3. Schone en betaalbare energie voor iedereen

Er moet flink wat werk verzet worden om de klimaatdoelen van Harderwijk nog te halen. Hiervoor zetten we in op meer duurzame opwek, met onder andere de windmolens op Lorentz. Er moet meer aandacht naar de mensen die buiten de boot van de energietransitie dreigen te vallen. We gaan voor meer lokale samenwerking om de gevolgen van netcongestie zoveel mogelijk in te perken.

- **Meer lokale duurzame opwek en verbruik.** We willen zoveel mogelijk duurzame energie lokaal opwekken en daarom zijn we voor de komst van de windmolens op Lorentz. Parkeerterreinen worden zoveel mogelijk overkapt met zonnepanelen. We beginnen bij de Sypel en het parkeerterrein Knardijk West.
- **Harderwijkse Energie Maatschappij.** Met alle lokaal opgewekte energie en beschikbare opslag werken we op termijn toe naar een Harderwijkse Energie Maatschappij, van en voor Harderwijkers en Hierdenaren. Hiermee zorgen we voor betaalbare, betrouwbare, lokaal opgewekte energie voor iedereen. Dit doen we samen met lokale organisaties zoals de energiecoöperatie Endura en bedrijvenkring.
- **Meer actie op netcongestie.** We gaan voor zo veel mogelijk lokaal verbruik van duurzaam opgewekte stroom. Hiervoor richten we energiehubs en -communities in, waardoor ook meer ruimte op het net ontstaat. Bij het realiseren van meer duurzame opwek zoeken we naar grootverbruikers in de buurt en naar de koppeling met duurzame mobiliteit. De gemeente pakt hierin een actieve rol en onderkent het belang van samenwerking met de netbeheerder, bedrijven en Endura. Netbewuste nieuwbouw wordt het uitgangspunt. Nieuwe openbare laadpalen maken gebruik van slim laden om het net te ontlasten.
- **Lusten en lasten bij elkaar brengen.** Bij grotere energieprojecten streven we naar ten minste 50% lokaal eigendom zodat de directe omgeving van de projecten mee kan profiteren. Opbrengsten van energieprojecten van de gemeente worden gebruikt voor verdere verduurzaming en landen niet in de algemene middelen.

- **Doorpakken met gasloze wijken.** Voor 2030 zijn de eerste woningen van het gas af op initiatief van de gemeente en in 2040 de eerste wijken. Om dit te bereiken wordt de samenwerking met bestaande initiatieven versterkt en worden uitvoeringsplannen vervroegd opgesteld. De oprichting van een gemeentelijk warmtebedrijf moet worden versneld. De gemeente neemt een regierol om warmte betaalbaar te houden, levering te garanderen en zo groen mogelijk te verzorgen.
- **Iedereen moet mee kunnen doen.** De energietransitie is pas geslaagd als iedereen mee kan doen. D66 staat voor een inclusieve energietransitie. Energiearmoede moet opgelost worden. We pleiten voor meer samenwerking met maatschappelijke instanties en woningbouwcorporaties om energiearmoede te bestrijden en gedragsverandering te stimuleren. Klusteam moeten zo snel mogelijk ingericht worden en aan de slag gaan. De gemeente neemt hiervoor verantwoordelijkheid. Er moet een makkelijk aanspreekbaar duurzaamheidsloket zijn, waar vragen gesteld kunnen worden en de verschillende subsidies kunnen worden aangevraagd. Kennis en advies wordt bij lokale partijen gehaald en geborgd

5.4. Mobiliteit: Slim en duurzaam bereikbaar

Harderwijk is geen grote gemeente. Met een half uur fietsen ben je van Drielanden naar Hierden. D66 geeft fietsers en voetgangers voorrang boven de automobilist. Verkeersveiligheid staat boven doorrijden en ook het OV verdient de nodige aandacht. Ook is er meer ruimte nodig voor fietsenstallingen en is het belangrijk dat er snel parkeergelegenheid komt rond de binnenstad.

- **Veilig op de fiets en te voet.** D66 wil dat fietsen de meest logische en aantrekkelijke keuze wordt in Harderwijk en Hierden. We pakken de gevaarlijkste kruispunten en wegen aan om de veiligheid te vergroten en we werken met slimme verlichting. Fietspaden liggen vrij van de weg en als dat niet kan, richten we een fietsstraat in. Fietsers en voetgangers krijgen prioriteit bij verkeerslichten. De herinrichting van de Zuiderzeestraatweg moet zo snel mogelijk beginnen. We weren auto's op de boulevard en we werken aan een veiligere en overzichtelijke inrichting voor fietsers en voetgangers. In en rond de binnenstad komen meer (overdekte) fietsenstallingen met laadpunten voor E-bikes.
- **Extra aandacht voor schoolroutes.** D66 Harderwijk wil dat schoolroutes zo worden ingericht dat kinderen zelfstandig en zonder angst naar school kunnen. Daarom krijgen oversteekplaatsen, fietsroutes en verkeersremmende maatregelen bij scholen extra prioriteit. We stimuleren het principe van 'auto te gast' in woonwijken en schoolstraten tijdens breng- en haalmomenten. Samen met ouders, scholen en de gemeente zorgen we voor routes waar kinderen écht veilig kunnen fietsen, van Drielanden tot Hierden.

- **30 is de norm.** De maximumsnelheid voor auto's wordt verlaagd op wegen waar veel kruisingen met fietsers en voetgangers zijn. Langzamer verkeer betekent minder ongelukken, minder geluidsoverlast en meer rust in de buurt. We passen de inrichting van wegen bij groot onderhoud hierop aan.
- **De binnenstad is geen racebaan.** De Harderwijkse binnenstad moet veilig en prettig blijven voor iedereen die er fietst of wandelt. D66 wil daarom dat de gemeente fatbikes weert uit de binnenstad. Deze snelle en zware fietsen zorgen steeds vaker voor gevaarlijke situaties op drukke plekken, vooral voor voetgangers, ouderen en jonge kinderen. Met een verbod via de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) wil D66 de verkeersveiligheid vergroten en overlast beperken. Andere gemeenten, zoals Enschede, zijn hier al mee begonnen, Harderwijk kan die stap nu ook zetten.
- **Openbaar vervoer versterken.** Openbaar vervoer is en blijft belangrijk voor Harderwijk en Hierden. Zeker met grote woningbouwprojecten in de buurt van het station. D66 pleit voor betere lokale en regionale OV-verbindingen en natuurlijk voor de komst van een Intercity-stop in Harderwijk.
- **Vrijwilligersvervoer ondersteunen.** Zeker in de buitenwijken en in Hierden is het aanbod beperkt. D66 Harderwijk wil dat de gemeente vrijwilligersvervoer actief stimuleert als aanvulling op het bestaande OV en doelgroepenvervoer. Initiatieven zoals buurtbussen, maatjesprojecten of vrijwilligers die ouderen en minder mobiele inwoners vervoeren, verdienen meer ondersteuning en waardering.
- **Duurzame mobiliteit in nieuwe wijken.** D66 Harderwijk wil dat bij de aanleg van nieuwe wijken wordt uitgegaan van lage parkeernormen, zodat er meer ruimte overblijft voor groen, ontmoeting en speelplekken. In plaats van te bouwen rond de auto, bouwen we rond goede fietsverbindingen, deelmobiliteit en betrouwbaar openbaar vervoer. Zo ontstaat een stad die schoner, rustiger en gezonder is, met meer ruimte voor mensen in plaats van blik
- **Auto laden met eigen stroom.** In Harderwijk en Hierden moet iedereen de mogelijkheid krijgen om met eigen stroom hun elektrische auto op te laden. Dit is goedkoper en helpt ook tegen netcongestie. Voor huizen zonder eigen oprit willen we dat mogelijk maken door tegels met kabelgoot te laten leggen. De gemeente neemt een deel van de kosten voor de aanleg voor haar rekening.

- **Parkeren rond de binnenstad.** D66 is voor betaald parkeren rond de binnenstad. Er is wel een tekort aan parkeerplekken, zeker in de hoek van de Smeepoortstraat / Donkerstraat. Hiervoor wordt een parkeergarage aan het Westeinde gebouwd, die voldoende plek biedt aan bewoners en bezoekers van deze zijde van de binnenstad. Het Klooster wordt autovrij gemaakt. De Vitringasingel wordt afgesloten en vergroend. Zo leiden we doorgaand verkeer over de daarvoor bedoelde Verkeersweg en kunnen bezoekers dichterbij de binnenstad parkeren.
- **Geluidsoverlast beperken.** Geluidsoverlast door verkeer moet zo veel mogelijk beperkt worden. D66 is daarom voor vervanging en verbetering van de geluidsschermen rond de A28. Een landtunnel of overkapping zou nog beter zijn: hiermee creëren we meer mogelijkheden om te bouwen in Drielanden en Stadsweiden, verdwijnt de geluidsoverlast en luchtvervuiling en komt er ruimte voor groen. D66 pleit voor het serieus verkennen van deze optie in samenwerking met het Rijk en de Provincie. Voor de geluidsoverlast van de N302 willen we eerst de impact van handhaving op maximumsnelheid en een verlaging naar 70 km/u onderzoeken. Er wordt hier namelijk structureel veel te hard gereden.
- **Werkzaamheden beter op elkaar afstemmen.** Bij het plannen van werkzaamheden moet meer rekening gehouden worden met de doorstroming in de hele stad. Er moet voorkomen worden dat iedereen in de spits dezelfde route moet nemen omdat er tegelijkertijd verschillende ontsluitingswegen zijn afgesloten.
- **Duurzame bevoorrading binnenstad.** We willen onderzoeken of de bevoorrading van de binnenstad anders kan. Bijvoorbeeld door een hub buiten de stad voor groot vervoer en het eindvervoer met kleiner elektrisch materieel. Dit bevordert de veiligheid en scheelt overlast.

Hoofdstuk 6

Samen beschermen we onze vrijheid

Je kunt pas vrij zijn als je je veilig voelt. Vrijheid is niet vanzelfsprekend. D66 kijkt niet weg van overlast of onveiligheid. Veiligheid en vrijheid horen bij elkaar: je moet zonder zorgen over straat kunnen, hand in hand kunnen lopen met je partner en gewoon jezelf kunnen zijn. Harderwijk is een stad waar verschillen samenkomen: jong en oud, nieuwkomers en geboren Harderwijkers, studenten en ondernemers. Juist in zo'n diverse stad is het belangrijk dat iedereen zich beschermd en gehoord voelt.

D66 biedt kansen én stelt grenzen. We pakken onveiligheid bij de bron aan. We kiezen voor preventie boven symptoombestrijding: vroeg signaleren, samenwerken in de wijk en investeren in jongeren, onderwijs en kansengelijkheid. Zo voorkomen we problemen voordat ze ontstaan.

Tegelijkertijd grijpen we in als het nodig is en zetten we daar slim de mogelijke instrumenten voor in. Inwoners moeten daarbij ten allen tijde laagdrempelig kunnen melden en contact kunnen krijgen met politie en handhaving. Met optimisme, innovatie en samenwerking bouwen we aan een Harderwijk waar mensen elkaar kennen, elkaar helpen en zich vrij voelen. Een stad die laat zien: veiligheid en vrijheid versterken elkaar en samen maken we dat waar.

6.1. Veilig opgroeien: investeren in jongeren en preventie

Onderzoek laat zien dat een veilig thuis de beste bescherming vormt tegen de verleidingen van snel geld en een leven in criminaliteit. Veilig opgroeien begint met een sterke basis: goed onderwijs, passende begeleiding en samenwerking tussen alle betrokken partijen. Jongeren verdienen perspectief. Wij investeren in kansen op school, werk en vrije tijd, zodat jongeren niet in de criminaliteit belanden. D66 kiest voor:

- **Weerbaarheidsprogramma's.** We initiëren programma's die de weerbaarheid van kinderen vergroten op alle onderwijsniveaus, inclusief gastlessen over digitale veiligheid, sociale vaardigheden en omgaan met groepsdruk.
- **Investeren in Veilig Thuis.** Iedereen moet thuis veilig kunnen zijn. Daarom investeren we in Veilig Thuis met snellere hulp, betere nazorg en een grotere bekendheid van het meldpunt.
- **Rolmodellen en mentoren maken het verschil.** Meer inzet op mentorschap en rolmodellen. Met Harderwijkers / rolmodellen uit de wijk en vanuit jongerenwerk helpen we jongeren met studie, werk en persoonlijke ontwikkeling.
- **Samenwerken om risicojongeren te begeleiden.** We intensiveren samenwerking tussen onderwijs, jongerenwerk en politie. Zo krijgen we risicojongeren vroeg in beeld en kunnen we ze beter begeleiden. De samenwerking tussen scholen en Talenhouse ontwikkelt

zich heel goed. Om het netwerk rondom de jongeren te verstevigen zetten we in op meer betrokkenheid van de politie, ook als het geen spoed is.

6.2. Veiligheid voor iedereen, ook voor vrouwen, meisjes en de LHBTIQA+ community

Je bent pas echt vrij als je je veilig voelt om je vrij te kunnen bewegen op straat, overdag en 's nachts. Dat is nu niet het geval. Dat is een verantwoordelijkheid van ons allemaal: van heel Harderwijk en vraagt om extra inzet. We kiezen voor een brede aanpak die zowel de openbare ruimte, de aanpak van intimidatie en gedrag aanpakt. D66 kiest voor:

- **Tegengaan van geweld tegen vrouwen.** We zetten in op een actieplan tegen femicide en geweld in afhankelijkheidsrelaties. We versterken de samenwerking tussen zorg, veiligheid en politie en investeren in vroegsignalering en deskundigheidsbevordering. Meldroutes moeten duidelijk zijn en slachtoffers moeten snel en laagdrempelig toegang hebben tot bescherming, opvang en passende hulp. Daarnaast zorgen we voor een openbare ruimte waar vrouwen zich veilig voelen: overdag en 's avonds.
- **Betrekken van vrouwen en meisjes bij het ontwerp van de ruimte.** Een veilige straat begint bij de inrichting van de openbare ruimte. Hoewel we vaak denken neutraal te ontwerpen, sluit de openbare ruimte in de praktijk vaker aan op mannelijke behoeften. We betrekken vrouwen actief bij het ontwerpen van openbare ruimtes, zodat hun ervaringen en behoeften centraal staan. Zo wordt de straat voor iedereen veiliger.
- **Gerichte veiligheidsmaatregelen.** We zorgen voor betere verlichting, overzichtelijke paden met heldere zichtlijnen en toezicht door handhaving én informele toezichthouders, zoals parkbeheerders en jongerenwerkers. Waar nodig zetten we cameratoezicht in.
- Focus op bekende onveilige locaties. We richten onze aandacht op plekken waar inwoners zich het minst veilig voelen, zoals de binnenstad, het station, uitgaansgebieden en drukke fiets- en wandelroutes.
- **Aanpak van straatintimidatie.** We ontwikkelen een Harderwijks actieplan tegen straatintimidatie. Daarbij onderzoeken we hoe meld-apps, preventiecampagnes, gerichte controles en bewustwordingsacties kunnen bijdragen aan een veiliger gevoel. We maken duidelijk dat intimidatie niet normaal is en betrekken ook relevante doelgroepen als jongens en mannen actief bij de oplossing.

- **Laagdrempelig melden.** We werken met vertrouwenspersonen en laagdrempelige meldpunten bij gemeente zodat meldingen eenvoudig kunnen worden gedaan. Dit helpt de slachtoffers en geeft een beter beeld.
- **Training en voorlichting.** We pleiten voor training aan politie en handhaving in het herkennen van signalen en aanpakken van gendergerelateerde (straat)intimidatie en geweld. Dit willen we ook voor hulpverleners, docenten en horecapersoneel.
- **Voorlichting en educatie op scholen.** We stimuleren onderwijs op scholen over respectvolle omgangsvormen, gendergelijkheid en consent.
- **Snelle opvolging van meldingen.** Meldingen van (seksuele) intimidatie of geweld krijgen prioriteit en worden met voorrang opgepakt.
- **Samenwerking voor sociale veiligheid.** We werken samen met sportclubs, verenigingen en werkgevers om sociale veiligheid bespreekbaar te maken en te stimuleren.
- **Actief ophalen van signalen en monitoring.** De gemeente haalt actief bij inwoners op welke plekken ze als onveilig ervaren en welke ervaringen er zijn met intimidatie. Hiervoor worden methoden gebruikt zoals een meldpunt, enquêtes en veiligheidswandelingen, om zo laagdrempelig en actief mogelijk de kennis op te halen.
- **Steunhulp punt en voor vrouwen die slachtoffer zijn van geweld.** We zetten de zichtbare en onzichtbare steun om geweld tegen vrouwen tegen te gaan en slachtoffers laagdrempelig en snel te helpen. We steunen organisaties die zich inzetten voor vrouwenrechten en veiligheid door en breiden het uit.

6.3. Samen met inwoners zorg dragen voor leefbaarheid en veiligheid

D66 wil geweld voorkomen voordat het ontstaat. Met samenwerking hierin staan we sterker. Ook als het wél misgaat. De overheid is er voor inwoners. En inwoners spelen zelf een belangrijke rol bij het signaleren van wat er in de wijk speelt.

- **Zichtbare en betrouwbare handhaving.** De politie en boa's zijn zichtbaar aanwezig in de wijken en op plekken waar onveiligheidsgevoelens groot zijn, zoals het stationsgebied en uitgaansplekken.
- **Samen, laagdrempelig en bereikbaar.** Veiligheid krijg je door samen te werken. We werken samen met inwoners, organisaties, ondernemers, politie en handhaving. Dat betekent dat de gemeente beter bereikbaar moet zijn en proactief de verbinding zoekt met de stad. Alle

instanties die relevant zijn voor veiligheid en weerbaarheid zijn laagdrempelig en in de wijk bereikbaar, met middelen zoals meldpunten, een BOA-lijn (telefoonnummer en Whatsapp), inloopsprekuren en contact via sociale media. Wij denken aan 0341-112112.

- **Geen bureaucratie.** Bereikbaarheid en meldingsbereidheid zijn belangrijker dan formulieren en loketten. Wanneer iemand bij het verkeerde loket aanklopt, zorgt de gemeente voor de juiste verwijzing.
- **Violence interruption team.** Met de inzet van een Violence Interruption Team, bestaande uit goed getrainde mensen uit de gemeenschap, met ervaring in de straatcultuur, jongerenwerk of zelfs ervaring met criminaliteit. Zij werken vanuit vertrouwen in de wijk en zoeken actief contact met jongeren, gezinnen en organisaties. Zo voorkomen we geweld door dialoog, begeleiding en samenwerking.
- **Sterke buurten.** Wij zetten in op sterke buurten, waar bewoners elkaar kennen en aanspreken. Sociale samenhang en een schone, levendige omgeving dragen bij aan veiligheid.
- **Ondersteun buurtinitiatieven.** De gemeente ondersteunt buurtinitiatieven zoals buurtpreventieteams en jongerenprojecten, en werkt samen met scholen, sportverenigingen en maatschappelijke organisaties om overlast en criminaliteit te voorkomen.

6.4. Een stevige integrale aanpak tegen criminaliteit

In een veilige stad heeft zware criminaliteit geen kans. Maar ook Harderwijk is niet vrij van zwaardere vormen van criminaliteit. Bij het voorkomen dat zware criminaliteit voet aan de grond krijgt, heeft de gemeente een belangrijke rol. De verleiding om crimineel geld aan te nemen om als ondernemer een crisis door te komen, mag nooit het enige alternatief zijn. D66 Harderwijk gelooft in samenwerking, vertrouwen en preventie. We kiezen liever voor slimme oplossingen dan voor harde symboliek. We pakken problemen aan bij de bron en gebruiken inzichten en data zorgvuldig, met respect voor privacy en gelijke behandeling. D66 zet in op:

- **Minder criminaliteit door slimme preventie.** Met gerichte programma's voor jongeren, samenwerking met scholen en buurtwerk voorkomen we dat kleine problemen groot worden.
- **Regionale samenwerking.** Criminaliteit stopt niet bij de stadsgrenzen. We werken samen met omliggende gemeenten, politie, justitie en het RIEC (Regionaal Informatie- en Expertise Centrum) om criminaliteit en ondermijning tegen te gaan.

- **Datagedreven en rechtvaardig werken.** We gebruiken gegevens om trends in criminaliteit te signaleren, maar altijd binnen duidelijke juridische en ethische kaders. We waken voor discriminatie of willekeur. Met gebruik van geanonimiseerde data-uitwisseling tussen bijvoorbeeld gemeente, Politie, Openbaar Ministerie en Belastingdienst willen we hotspots en criminele netwerken sneller ontmantelen.
- **Aanpak ondermijning.** We voorkomen de vermenging van onder- en bovenwereld door samenwerking met ondernemers, vastgoedpartijen en horeca. We passen de Bibob-toets proportioneel en zorgvuldig toe.
- **Goede samenwerking tussen partners.** De samenwerking tussen politie, handhaving en andere toezichthouders wordt structureel geëvalueerd, met aandacht voor integraliteit, effectiviteit, proportionaliteit en vertrouwen.
- **Bied een alternatief voor ondernemers.** Ook Veluwe ondernemers worden benaderd om bedrijfsruimte beschikbaar te stellen voor criminele activiteiten, zoals het gebruik van leegstaande schuren of fabriekspanden voor synthetische drugslabs of witwaspraktijken. De gemeente zorgt dat leegstaande panden goed in beeld zijn en tijdig worden herbestemd, om hiermee criminele activiteiten te voorkomen.

6.5. Veilig uitgaan

De afgelopen jaren is het uitgaansgebied in Harderwijk steeds veiliger geworden. De inzet van horeca, politie en gemeente wordt breed gewaardeerd. Die veilige horeca is het behouden waard en biedt ook nog kansen voor versterking.

- **Veilig uitgaan.** Veilig uitgaan zonder intimidatie is voor iedere Harderwijker vanzelfsprekend. We sluiten ons aan bij het programma Veilige Steden om intimidatie en geweld in de openbare ruimten en tijdens het uitgaan tegen te gaan. Samen met ondernemers en horeca zorgen we voor bewustwording, codewoorden waarmee we onveilige situaties snel kunnen signaleren en stoppen.
- **KVU.** Het huidige programma Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan (KVU) zetten we voort, net als de collectieve horecaontzeggingen binnen de horeca in Harderwijk.
- **Cameratoezicht.** Cameratoezicht in het uitgaansgebied wordt gehandhaafd, maar wel regelmatig gemonitord

6.6. Drugsbeleid

Mensen gebruiken drugs. Daar kun je je ogen voor sluiten, maar het gebeurt. Wegkijken of harder optreden lost het probleem niet op. In plaats van te streven naar een samenleving zonder drugs, moeten we toewerken naar een gecontroleerde markt waarin de gezondheid van gebruikers beter wordt beschermd. Daarbij is het belangrijk een duidelijk onderscheid te maken tussen softdrugs en harddrugs, zowel in beleid als in praktijk.

- **Coffeeshops.** D66 pleit al lange tijd voor meer coffeeshops in Harderwijk en de omliggende gemeenten. Met een verzorgingsgebied van meer dan 100.000 inwoner is één coffeeshop simpelweg onvoldoende. Er is behoefte aan uitbreiding, zowel binnen Harderwijk zelf als in de regio.
- **Wietteelt.** Wanneer landelijke regelgeving dit toelaat, wil D66 dat Harderwijk stappen zet richting gereguleerde wietteelt. Op die manier kan de lokale coffeeshop worden bevoorraad met gecontroleerde en veilige producten.
- **Harddrugs.** Het gebruik van harddrugs tijdens het uitgaan neemt toe, vooral onder jongeren. D66 wil deze trend niet negeren, maar juist inzetten op goede voorlichting en preventie. Scholen moeten jongeren uitgebreid informeren over de risico's en gevolgen van harddrugsgebruik.
- **Sluiting van drugspanden.** Wanneer in een woning of pand handelshoeveelheden drugs worden aangetroffen, heeft de burgemeester de bevoegdheid om het pand te sluiten en bewoners uit te zetten. D66 vindt dat de regels met maatwerk en redelijkheid moeten worden toegepast, zodat niet onnodig hard wordt opgetreden bij kleine overtredingen.

6.7. Samen weerbaar

In een wereld met toenemende spanningen is ook de lokale weerbaarheid belangrijk. D66 staat voor een veerkrachtige gemeenschap waarin mensen weten wat ze kunnen doen bij crises, hoe ze nepnieuws kunnen herkennen en het hebben van vertrouwen in democratische instituties. We werken hierin samen op vele fronten: met het Rijk, regionaal (zoals in de VNOG), organisaties en met de samenleving. D66 kiest voor het versterken onze stad op drie niveaus:

Weerbare inwoners.

Een weerbare samenleving begint met weerbare burgers. Niet alles ligt bij de overheid en eigen initiatief is niet alleen wenselijk, maar zelfs een must bij crisissituaties. Tegelijkertijd is dit niet voor iedere inwoner vanzelfsprekend of eenvoudig te realiseren.

- **Training en advies voor crisis.** Inwoners krijgen laagdrempelig toegang tot voorzieningen om de weerbaarheid te verhogen (zowel analoog als digitaal). Denk aan laagdrempelige trainingen, praktisch advies en bereikbare coaches.
- **Weerbaar tegen cybercriminaliteit.** Cybercriminaliteit raakt steeds meer inwoners en ondernemers. De gemeente helpt bewoners en bedrijven weerbaar te zijn tegen online fraude. Bijvoorbeeld met een jaarlijkse campagne tegen online fraude in samenwerking met bibliotheek en ondernemersverenigingen.
- **Weerbaar bij noodsituaties.** We bieden trainingen, informatie en advies om inwoners beter voor te bereiden op noodsituaties. We sluiten hier zoveel mogelijk aan bij landelijke aanpak en de VNOG. Hierbij hebben we oog voor de meest kwetsbare inwoners en werken we samen met lokale partners, vanuit een pragmatische insteek.
- **Weerbaar tegen desinformatie.** Samen met scholen en maatschappelijke partners helpen we inwoners om desinformatie, frames en polarisatie te herkennen. We starten een kennisnetwerk rond desinformatie en mediawijsheid, met speciale aandacht voor scholen, buurthuizen en bibliotheken. Zo helpen we Harderwijkers om zich beter te beschermen tegen desinformatie.
- **Depolarisatie.** Het maatschappelijk debat ontspoot soms onnodig. We stimuleren een open en respectvol debat. Vrijheid van meningsuiting betekent ook luisteren naar elkaar. Samen met maatschappelijke instellingen zetten we in op meer empathie, luistervaardigheid en begrip voor elkaar.

Weerbare stad

Een sterke stad kan tegen een stootje. Dat vraagt om slimme keuzes bij bouwen, goed voorbereide noodvoorzieningen en samenwerking met partners in de samenleving. Zo zorgen we ervoor dat Harderwijk ook in crisistijd veilig en veerkrachtig blijft.

- **Informatie over noodvoorzieningen.** We versterken onze crisisvoorbereiding en noodvoorzieningen, bijvoorbeeld door te onderzoeken welke gebouwen tijdelijk als opvanglocatie, schuilplek of noodsteunpunt kunnen dienen, hoe noodstroom en -watervoorzieningen gefaciliteerd worden.
- **Slim en weerbaar bouwen.** Bij nieuwbouw en herontwikkeling kijken we of gebouwen in noodgevallen een maatschappelijke functie kunnen vervullen.

- **Samenwerking in de stad.** De gemeente werkt samen met organisaties en instellingen uit de stad, onder meer via gezamenlijke rampenoefeningen en het kritisch toetsen van de vitale infrastructuur.

Weerbare overheid

Van de gemeente mag worden verwacht dat haar voorzieningen op orde zijn. En dat ze weerbaar is en niet bij de eerste tegenslag omvalt.

- **Weerbare gemeente.** noodplannen en preventief toetsen. De gemeente zorgt dat haar eigen organisatie bestand is tegen crises, cyberdreigingen en uitval van voorzieningen. Dit doen we met periodieke toetsen op dreiging in de brede zin: extreem weer, extreme incidenten (zoals een grote brand), grootschalige problemen met de openbare orde en terrorisme. Noodplannen zijn voorhanden en worden periodiek getoetst. Inwoners mogen ook zien dat er geoefend wordt
- **Meer soevereiniteit over onze digitale diensten.** We investeren in digitale veiligheid en zorgen dat gemeentelijke ICT-systemen robuust en onafhankelijk zijn. We beperken onze afhankelijkheid van grote buitenlandse techbedrijven en sluiten aan bij landelijke initiatieven voor veilige publieke ICT. We werken als gemeente samen met andere gemeenten, provincies, overheidsorganisaties en het Rijk om minder afhankelijk te zijn van grote techbedrijven in Amerika en China. Gegevens worden opgeslagen in Nederlandse of Europese clouds.
- **Betere ICT-beveiliging en crisisplannen.** We verbeteren crisisplannen voor vitale infrastructuur zoals energie, water en communicatie. De gemeente mag niet stilvallen bij voorzienbare problemen (zoals stroomstoring, uitval van internet, noodweer). Waar er zwakke punten zitten gaan we die te lijf. Ook versterken we de ICT-beveiliging van de gemeente en andere belangrijke overheidsorganisaties. Geen enkel digitaal systeem van de gemeente mag een 'single point of failure' hebben. De gemeente toetst in hoeverre systemen afdoende gewapend zijn tegen dreigingen als ransomware en andere vormen van digitale criminaliteit.

Hoofdstuk 7

Een creatieve economie: ondernemen met ambitie

Lokale ondernemers vormen de ruggengraat van de Harderwijkse economie. Zij zorgen niet alleen voor banen en groei, maar geven ook kleur en levendigheid aan onze stad. Van de binnenstad tot de wijkwinkels en van de horeca tot de bedrijventerreinen: overal dragen ondernemers bij aan een sterke gemeenschap.

De afgelopen vier jaar is hard ingezet op het verstevigen van de lokale economie. Er is na jaren stilstand door het college regie gepakt op zowel de binnenstad als de bedrijventerreinen. Er wordt actief gestuurd op ruimtelijke opgaven op bedrijventerreinen en alle opgaven die in de binnenstad samenkomen. D66 Harderwijk gelooft dat een toekomstbestendige en inclusieve lokale economie ontstaat door ondernemerschap te stimuleren, duurzame innovatie te ondersteunen en samenwerkingen tussen gemeente, bedrijven en onderwijsinstellingen te versterken. Dat betekent niet alleen aandacht voor de binnenstad en horeca, maar óók voor de bedrijventerreinen, zoals Lorentz, waar een groot deel van onze economie draait.

De gemeente moet een gunstig ondernemersklimaat scheppen waarin zowel kleine zelfstandigen als gevestigde bedrijven kunnen groeien en innoveren. Voor starters en zzp'ers willen we flexibele regels, toegang tot financiering en ondersteuning bij ontwikkeling. Daarbij zoekt D66 Harderwijk altijd de balans tussen economische groei en leefbaarheid: oog voor inwoners, duurzaamheid en ruimte voor initiatieven die bijdragen aan een circulaire en sociale economie.

7.1. Een bloeiende binnenstad als kloppend hart

Belangrijkste thema in de binnenstad is het uitvoeren van het vastgestelde programma binnenstad en tot uitvoering brengen van verschillende actieplannen die hieraan verbonden zijn. Het bestuur van de BIZ kan vol energie aan de gang met het opleveren van een bruisende binnenstad, waarin detailhandel en horeca in harmonie samenkomen met andere functies, zoals bewoning.

- **Steun voor ondernemers.** De initiatieven van ondernemers, zoals de recent opgerichte BIZ (Bedrijveninvesteringszone) en BOH (Binnenstadondernemers Harderwijk) worden vanuit de gemeente ondersteund. Ondernemers weten als geen ander wat er in hun winkelstraten moet gebeuren om de aantrekkelijkheid te vergroten. De gemeente neemt de ondernemers serieus en behandelt ze als gelijke gesprekspartners.
- **Investeren in winkelgebied.** De afgelopen periode is een begin gemaakt met het investeren in de openbare ruimte en het vergroenen van de binnenstad. D66 wil deze lijn doorzetten. We gaan voor het aantrekkelijk maken van het kernwinkelgebied en de verdere binnenstad door te investeren in de openbare ruimte, fors meer groen toe te voegen en evenementen te faciliteren.

- **Meer flexibel en pop-up.** Bij langdurige leegstand worden flexibele huurcontracten en pop-up winkels gestimuleerd. Bijvoorbeeld vanuit maatschappelijke functies.
- **Toestaan van blurring.** Blurring biedt kansen en vrijheid voor ondernemers. D66 ziet daar kansen die graag onderzoeken en mee experimenteren. We zien in andere steden voorbeelden. D66 streeft hierbij naar een gelijk speelveld voor zowel detailhandel als horeca, met daarbij ook oog voor veiligheid en kwetsbaarheden.
- **Investeer in de wijkwinkelcentra.** De wijkwinkelcentra staan onder druk. In Stadsweiden, Stadsdennen en Drielanden neemt het aantal fysieke winkels af, waardoor de kwaliteit van het aanbod terugloopt. Door te investeren in een prettige omgeving, worden de wijkwinkelcentra aantrekkelijker voor nieuwe ondernemers.

7.2. Versterk Harderwijkse bedrijventerreinen

Harderwijk heeft met Lorentz, het grootste aaneengesloten bedrijventerrein van Gelderland, goud in handen. Ook de andere bedrijventerreinen in onze gemeente zijn voor ondernemers erg aantrekkelijk vanwege de gunstige ligging met goede aansluiting op weg- en waterverkeer. Hiermee speelt Harderwijk een belangrijke rol in de regionale economie. De afgelopen periode is hard gewerkt aan een programma Economie en een Regionaal Programma Werklocaties, waar de komende jaren uitvoering aan zal worden gegeven.

- **Meer impact, meer aandacht.** Harderwijk zet in op bedrijven die betekenisvol ondernemen. De traditionele economie heeft zijn grenzen bereikt. Een nieuw economisch systeem is nodig, waarin financiële winst niet langer leidend is, maar ecologische, sociale of maatschappelijke winst.
- **Juiste bedrijf op de juiste plek.** Er is een groot gebrek aan ruimte voor bedrijven. Om de schaarse ruimte zo goed mogelijk toe te delen, wil D66 dat de uitgifte van nieuwe kavels kwalitatief wordt geregeld. Zo kunnen bedrijven worden ondersteund die impact maken: een belangrijke bijdrage leveren aan transitie (circulair, energie) of extra ruimte worden bestemd voor lokale bedrijven die willen doorgroeien.
- **Herontwikkel Lorentz I en II.** De oude terreinen Lorentz I en II worden de komende jaren voor een groot deel herontwikkeld, zodat milieuruimte en fysieke ruimte optimaal worden gebruikt. Er wordt ingezet op herkavelen, verbouwen of renovatie van bestaande gebouwen middels uitbreiden en optoppen, en anders sloop en nieuwbouw ten gunste van nieuwe ontwikkelingen.

- **Lorentz als circulair hart van de regio.** Er komt met de herontwikkeling van Lorentz I en II meer ruimte voor de circulaire economie. Hieraan wordt op deze terreinen voorrang gegeven in de gronduitgifte.
- **Lorentzhaven versterken.** De haven van bedrijventerrein Lorentz wordt in deze regio breder ingezet. Mogelijkheden worden onderzocht om een nieuwe containerterminal te realiseren en daarmee het wegennet te ontlasten.
- **Bereikbaarheid Lorentz.** Aandachtspunt op Lorentz is de bereikbaarheid van het bedrijventerrein. Dagelijks staan honderden werknemers in de file. Komende jaren wordt onderzocht of Lorentz beter kan worden ontsloten. Daarnaast meer inzetten op de fiets voor lokale werknemers, betere bereikbaarheid via OV stimuleren en promoten van werken op Lorentz bij Harderwijkers.
- **Samenwerking versterken.** D66 zet in op meer samenwerking en kruisbestuiving tussen ondernemers. Daarom versterken we accountmanagement op de bedrijventerreinen en onderlinge samenhang. Met regiogemeenten wordt samengewerkt in het uitgeven van bedrijfskavels. Ook willen we meer samenwerking met de gemeente Ermelo op de terreinen die langs de gemeentegrens liggen: Tonsel en Veldzicht.
- **Bedrijveninvesteringszone (BIZ).** De samenwerking op met name Lorentz I en II en Overveld kan worden versterkt. D66 is voorstander van een BIZ op de bedrijventerreinen, waarmee ondernemers via een onafhankelijke stichting initiatieven op gang kunnen zetten voor eigen gebied. Daarmee versterken we de samenwerking, verantwoordelijkheid en aantrekkelijkheid van Harderwijkse bedrijventerreinen.
- **Netcongestie.** De gemeente neemt een actieve rol in om oplossingen te bieden aan ondernemers die geen aansluiting op het stroomnet kunnen krijgen. Op bedrijventerreinen wordt geld en capaciteit vrijgemaakt om snel tot smart energy hubs of andere energiegemeenschappen te komen, zodat ondernemers verder kunnen met hun ambities.
- **Ruimte voor startups.** Harderwijk is een ondernemende stad. Daarbij horen uiteraard ook nieuwe en jonge ondernemers die alle ruimte moeten krijgen om te groeien. D66 pleit ervoor meerdere locaties in de stad specifiek te bestemmen voor startups en op verschillende plekken nieuwe bedrijfsverzamelgebouwen met sociale ontmoetingsplekken te realiseren, waar kleine startende ondernemers in een stevig netwerk hun bedrijf kunnen ontwikkelen.
- **Ondersteun innovatie.** De gemeente ondersteunt met pilotprojecten duurzame innovaties die door Harderwijkse bedrijven worden ontwikkeld. Hiermee worden deze optimaal zichtbaar en aantrekkelijk gemaakt. De gemeente maakt hierbij gebruik van Europese fondsen die hiervoor beschikbaar zijn en is launching customer.

- **Lelystad Airport.** D66 Harderwijk is tegen de opening van Lelystad Airport als locatie voor burgerluchtvaart. Eventuele economische kansen voor onze bedrijven vallen in het niet bij de lasten voor onze inwoners, het milieu en het klimaat.

7.3. Te gast in Harderwijk en Hierden - horeca, toerisme en recreatie

De toeristische sector is al ruim zestig jaar onmisbaar in Harderwijk. Maar tijden veranderen. De invulling van het toerisme in Harderwijk is aan verandering onderhevig. En daar moet de gemeente goed op inspringen. De Harderwijkse horeca trekt al jaren grote massa's mensen vanuit omliggende plaatsen én grotere afstand naar onze binnenstad. Daar mag wat tegenover staan. De horeca moet kunnen blijven innoveren en moet op waarde worden geschat door het stadsbestuur.

- **Toeristische visie.** Harderwijk ontwikkelt een toeristische visie, waarin duidelijke doelen worden gesteld over wie Harderwijk wil aantrekken. Toerisme hoort bij onze stad en we ontvangen gasten met open armen, maar de druk die voorzieningen aankunnen is niet grenzeloos. De leefbaarheid van de stad voor onze inwoners moet niet (te veel) onder druk komen te staan. En kwetsbare natuur mag niet leiden onder te grote toeristenstromen.
- **Horecavisie.** Het ontbreekt in Harderwijk aan een visie op horeca vanuit economisch perspectief. Die wordt de komende jaren ontwikkeld. Met aandacht voor het aantal overnachtingsplekken, de horecadichtheid, blurring en het uitgaansleven.
- **Heerlijk Harderwijk.** De professionalisering van Heerlijk Harderwijk is een positieve ontwikkeling die toeristen laat kennismaken met Harderwijk. De komende jaren zal Heerlijk Harderwijk verder groeien tot een organisatie die toeristen ook daadwerkelijk naar Harderwijk haalt en ze van goede informatie ter plaatse voorziet.

Fysiek TIP. Het fysieke en goed bemenste Toeristen Informatie Punt (TIP) is een belangrijke schakel in het toeristisch aanbod in de stad. Dit blijft behouden en wordt verder geprofessionaliseerd.

- **Dolfinarium.** Het Dolfinarium heeft zijn beste tijd gehad en past niet meer bij een toekomstgericht Harderwijk. Er zullen harde afspraken worden gemaakt met het Dolfinarium over de toekomst van het pretpark. Wat D66 betreft wordt een masterplan ontwikkeld om het Dolfinariumeiland de komende vijftien jaar gefaseerd om te vormen tot woon- en recreatiegebied en het dierenpark te beëindigen. Ingrijpen op het gebied van dierenrechten is aan de landelijke politiek. Het is aan de gemeente om verder fysiek verval van het park te voorkomen en nu een langetermijnvisie te ontwikkelen.

- **Watersport/recreatie.** In de Harderwijkse havens is een groot tekort aan ruimte voor recreatieve voorzieningen. Gemeente Harderwijk neemt het voortouw in het ontwikkelen van een watersportcentrum, waar verschillende verenigingen en commerciële organisaties gezamenlijk gebruik kunnen maken van faciliteiten die nodig zijn voor hun vereniging of onderneming, zoals steigers, hellingen etc.
- **Minder regels.** De horeca is de motor van de binnenstad. Het is de reden waarom zoveel mensen graag naar Harderwijk komen. Daarmee heeft Harderwijk een belangrijke troef in handen. De regeldruk bij horecabedrijven moet dalen. Nieuwe trends worden met beide armen aangegrepen, kansrijke initiatieven zijn belangrijker dan belemmerende regels. Angst is een slechte raadgever.
- **Isoleer nachtzakken.** D66 stelt voor subsidie te verlenen aan nachtzakken die hun panden beter willen isoleren. Dit levert ook een financieel voordeel op voor de ondernemer qua gasgebruik en is daarmee beter voor het milieu.

7.4. Een sterke en verbindende arbeidsmarkt

- **Samenwerking Triple Helix.** D66 wil dat de gemeente een actievere rol neemt om de samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid te stimuleren. Er moet een stevige human capital agenda komen vanuit deze drie partners.
- **Maak gebruik van jong talent.** De gemeente jaagt bedrijven en onderwijsinstellingen aan om stages, traineeships en praktijkprojecten te faciliteren en geeft hierin als organisatie het goede voorbeeld.
- **Samenwerking met het MBO.** Het Harderwijkse bedrijfsleven schreeuwt om een stevige verbinding met het MBO. De komende jaren wordt fors ingezet op een sterke samenwerking tussen overheid, ondernemers en onderwijs, zoals via het Platform Techniek.
- **De gemeente werkt lokaal en toekomstgericht waar het kan.** In Harderwijk leiden we veel jonge mensen op. Waar het kan werkt de gemeente samen met het onderwijs en beschutte werkplekken voor werkzaamheden die de gemeente uitbesteedt of voor inhuurt. Denk hierbij aan vormgeving of communicatie. Zo bieden we kansen en versterken we onze eigen lokale gemeenschap en economie.

Hoofdstuk 8

Gezonde gemeentelijke financiën

8.1. Eerlijk, duurzaam en toekomstbestendig

D66 wil een ambitieuze, sterke en toekomstgerichte stad. Een sterke stad begint met gezonde financiën. Zonder solide en toekomstbestendig financieel beleid kan de gemeente niet goed functioneren, laat staan investeren in een leefbare en rechtvaardige stad voor álle inwoners. D66 kiest daarom voor een financieel beleid dat gericht is op lange termijn stabiliteit, waarin keuzes worden gemaakt met oog voor sociale gelijkheid, duurzaamheid en betrokkenheid van bewoners. Belastingen en heffingen moeten eerlijk zijn en bijdragen aan een schonere en duurzamere stad. Een belangrijk uitgangspunt is dat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen en dat de vervuiler betaalt.

Daarnaast vraagt de financiële toekomst van de stad om creativiteit en samenwerking: innovatieve financieringsvormen en partnerschappen met bewoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers zijn nodig om Harderwijk sterker en duurzamer te maken

D66 staat, zoals de afgelopen coalitieperiode ook is gebeurd, voor zorgvuldig financieel beleid, waarbij er ruimte blijft voor investeringen in de toekomst van de stad. Zonder dat de schulden hiervan onevenredig terechtkomen bij toekomstige generaties. Ook wil D66 dat Harderwijkers kunnen leven in een betaalbare stad, dus wil het de lasten zo min mogelijk verhogen. Wel wil D66 een bruisende stad met genoeg voorzieningen in de buurt. Dat brengt extra investeringen met zich mee.

Dit vraagt dat we kritisch blijven kijken naar het eigen beleid van de gemeente en we blijven kijken of de gemeente efficiënter kan werken. Tegelijkertijd moet er meer geld vanuit het Rijk komen. Want voor bepaalde taken krijgt Harderwijk simpelweg te weinig geld, zoals voor jeugdzorg, onderwijshuisvesting en andere noodzakelijke investeringen in de ontwikkelingen van de stad. We werken hierin samen om dit signaal te blijven afgeven.

8.2. D66 staat voor een eerlijk en toekomstbestendig inkomstenbeleid

D66 Harderwijk gelooft dat goed besturen begint met verstandig omgaan met gemeenschapsgeld. Dat gaat om het geld dat we binnenhalen, maar vooral om hoe we dit besteden. Elke euro moet bijdragen aan een sterker, groener en socialer Harderwijk. We investeren doelgericht, met oog voor effectiviteit en maatschappelijke waarde, zodat we ruimte houden voor wat echt belangrijk is: een fijne leefomgeving, goed onderwijs, sterke (jeugd)zorg, cultuur, duurzaamheid en veiligheid.

De middelen die de gemeente binnenkrijgt, worden op een rechtvaardige en toekomstbestendige manier gegenereerd. D66 pleit voor een belastingstelsel waarin zowel inwoners als ondernemers eerlijk bijdragen naar draagkracht en waarbij duurzame keuzes worden beloond. Daarnaast vraagt de financiële toekomst van de stad om creativiteit en samenwerking: innovatieve financieringsvormen en partnerschappen met bewoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers zijn nodig om Harderwijk sterker en duurzamer te maken.

- **Lage eerlijke belastingdruk.** D66 is voorstander van een lage belastingdruk voor Harderwijkers en Hierdenaren. Maar het laag houden van de lokale belastingen mag niet ten koste gaan van (investeringen in of onderhoud van) belangrijke voorzieningen in onze gemeente.
- **OZB.** D66 wil de voorzieningen van onze stad op peil houden. Voorzieningen horen aan te sluiten bij een groeiende en toekomstgerichte stad als Harderwijk. Wanneer het voorzieningenniveau in de gemeente onder druk komt te staan, pleit D66 voor het voorzichtig verhogen van de onroerende zaakbelasting.
- **Kostendekkend en de vervuiler betaalt.** Lokale heffingen, zoals de afvalstoffenheffing, rioolheffing en havengelden, zijn zoveel mogelijk kostendekkend. Daarbij betaalt de gebruiker of vervuiler voor het gebruik van de voorziening en niet de hele samenleving.
- **Afvalstoffenheffing: diftar.** D66 is voorstander van het huidige afvalstelsel: met gedifferentieerde tarieven. Een eerlijk en transparant systeem voor de afvalinzameling. Dit stimuleert afvalscheiding en vermindert (zwerf)afval. De vervuiler betaalt.
- **Parkeergelden.** Zolang kort parkeren binnen de stadsmuren voor bezoekers mogelijk blijft, wordt dit duurder dan parkeren in de parkeergarages. Met de meeropbrengsten vergroenen we de binnenstad.
- **Havengelden.** De kostendekkendheid in de industriehaven wordt voor een periode van 4 jaar losgelaten, om daarmee het gebruik van de haven te stimuleren. Hiermee wordt een structurele kostendekkendheid in 4 jaar geborgd en het wegennet ontlast.
- **Rioolheffing.** Er komt een gedifferentieerde rioolheffing, waarbij naar verbruik wordt belast. Er wordt een vast bedrag geheven per woning of niet-woning en een variabel bedrag, gebaseerd op het drinkwaterverbruik en zaken als de mate van vergroening of verharding van de tuin.
- **Eerlijke kleine belastingen.** We kijken kritisch naar kleine belastingen, zoals de hondenbelasting. Óf de opbrengsten worden volledig gebruikt voor betere gekoppelde voorzieningen (zoals voor honden), óf we schaffen de betreffende belasting af.

8.3. Huishoudboekje op orde

We kiezen voor een bestuur dat open en eerlijk is. Inwoners hebben recht op duidelijkheid over waar hun geld naartoe gaat. Daarom zetten we in op transparantie, vertrouwen en een efficiënte organisatie die doet wat nodig is. Zonder verspilling en mét visie. Want goed bestuur is niet groot of duur: het is betrokken, doelgericht en betrouwbaar.

- **Meer transparantie door begrijpelijke rapportages.** De financiële rapportages van de gemeente worden steeds verder vereenvoudigd en beter toegankelijk gemaakt voor onze inwoners.
- **Weerstandsvormogen.** Het weerstandsvormogen van de gemeente bepaalt in hoeverre risico's kunnen worden opgevangen. Er moet voldoende capaciteit zijn om deze risico's op te vangen; de ratio blijft de komende jaren 1,0.
- **Zorgen voor een eerlijke bijdrage van het Rijk.** We willen een eerlijke bijdrage vanuit het Rijk, zodat we als gemeente onze wettelijke taken goed kunnen uitvoeren zonder dat dit ten koste gaat van kwaliteit van dienstverlening, andere voorzieningen of leidt tot extra lasten voor inwoners.
- **Reële indexatie.** Subsidies voor maatschappelijke partijen worden reëel geïndexeerd, zodat zij niet eenzijdig opdraaien voor hogere kosten door stijgende inflatie. We trekken partijen met subsidie- en contractrelatie hierin zoveel mogelijk gelijk.
- **Inkoop.** Wij benutten gemeentelijke inkoop als strategisch instrument om kansengelijkheid te bevorderen, duurzaamheid te stimuleren en sociale samenhang te versterken. Wij willen dat de gemeente voldoende vrijheid behoudt bij het inkopen, zodat het mogelijk is om in te kopen bij lokale ondernemers.
- **Verantwoord uitgeven en efficiënt bestuur.** Het gaat er niet alleen om hoe we geld genereren, maar vooral ook om hoe we het besteden. Elke euro moet doelgericht worden ingezet, met oog voor effectiviteit, maatschappelijke impact en het behoud van budget voor essentiële thema's zoals buitenruimte, duurzaamheid, onderwijs, cultuur, jeugdzorg en veiligheid. Transparantie en vertrouwen staan hierbij centraal, zodat inwoners beter kunnen volgen wat er met hun geld gebeurt.

8.4. Kansen pakken

Op dit moment laat de gemeente Harderwijk nog te veel kansen liggen om grote opgaven gefinancierd te krijgen. De komende jaren moet actief worden ingezet op lobby en cofinanciering om de grote ambities van Harderwijk financieel mogelijk te maken.

- **Maatschappelijke fondsen en cofinanciering.** Geld is een belangrijk struikelblok bij nieuwe initiatieven. Ambities zijn groot, maar capaciteit en middelen zijn beperkt: door meer financiële samenwerking op te zoeken kunnen we meer bereiken. We onderzoeken of cofinanciering met partners zoals andere overheden en maatschappelijke fondsen een mogelijkheid biedt voor nieuwe initiatieven en bewonersinitiatieven die bijdragen aan duurzaamheid, sociale cohesie en leefbaarheid.
- **Europese subsidies.** Voor grote gemeentelijke en regionale opgaven kunnen Europese subsidies worden ingezet. De gemeente Harderwijk en regiogemeenten maken hier nagenoeg geen gebruik van. D66 wil dat Harderwijk samen met buurgemeenten optrekt om financiële steun uit Europa los te krijgen voor nieuw en bestaand beleid. Als centrumgemeente neemt Harderwijk hierin het voortouw.
- **Lobby.** De afgelopen jaren hebben we Harderwijk steeds beter op de kaart gezet. Er wordt een professionele lobby opgezet om meer projecten in de regio Harderwijk landelijk of Europees gesubsidieerd te krijgen.

8.5. Subsidieverstreking

Helder geformuleerde subsidies met duidelijke doelen en criteria, zodat maatschappelijke impact wordt gemaximaliseerd.

- **Effect.** De gemeente subsidieert activiteiten gericht op het bereiken van maatschappelijke effecten.
- **Aanjagen.** Nieuwe subsidies richten zich vooral op het opstarten en aanjagen van nieuwe activiteiten en zijn in principe tijdelijk.
- **Structureel.** Bij bewezen resultaten kan de gemeente een subsidierelatie aangaan voor langere termijn.
- **Transparant.** De gemeente en de subsidieontvanger zijn volledig transparant over verstrekte subsidies en behaalde resultaten.
- **Fraude.** Frauderen met subsidies wordt stevig aangepakt.
- **Inclusief.** Via subsidievoorwaarden wordt geborgd dat gesubsidieerde partijen het gemeentelijk inclusiebeleid onderschrijven en actief uitdragen.

Hoofdstuk 9

Open en toegankelijk bestuur

De afgelopen vier jaar hebben laten zien: met D66 in het gemeentebestuur verandert er écht iets. Wij staan voor een nieuwe bestuurscultuur. Het breed bestuursakkoord, de openbare hoorzitting met kandidaat-wethouders, wijkwethouders met eigen spreekuren in iedere wijk en betrokkenheid van de gemeenteraad bij regionale samenwerkingen zijn de afgelopen periode tot stand gekomen en willen we zeker behouden. Maar er is nog meer vernieuwing nodig.

9.1. Een fris stadsbestuur

De afgelopen vier jaar heeft D66 voor het eerst deelgenomen aan de Harderwijkse coalitie. Hierdoor is een aantal zaken ingrijpend veranderd. Harderwijk werkte voor het eerst met een breed bestuursakkoord, een openbare hoorzitting voor kandidaat-wethouders en zo werd de wijkwethouder ingevoerd. Mooie ontwikkelingen die wij willen behouden. Maar we zien nog voldoende ruimte voor verbetering om ook de komende jaren het stadsbestuur verder op te frissen:

- **Groeiende stad is een groeiend bestuur.** Er komt een hoop op Harderwijk af. De stad is ambitieus, groeit naar 60.000 inwoners en positioneert zich steeds meer als centrumgemeente in de regio. Bij deze ontwikkelingen en alle extra taken die gemeenten op zich af zien komen, hoort een bestuur en ambtelijke organisatie van formaat. Dit geldt zowel voor gemeenteraad met ondersteuning als het College van Burgemeester en Wethouders. D66 pleit hierdoor voor behoud van de 5e wethouder als dit bijdraagt aan het behalen van ambities en vooruitgang van onze stad en dorp.
- **Aandacht voor uitvoering.** De ambtelijke organisatie van de gemeente Harderwijk is relatief klein. Om alle doelen te kunnen behalen, is vertrouwen nodig in de ambtelijke organisatie als het gaat om uitbreiding van functies, uren of taken. D66 wil investeren in een stevige ambtelijke organisatie die de groei naar 60.000 inwoners aan kan.
- **Formatie.** De coalitieonderhandelingen vinden zoveel mogelijk plaats in het openbaar, waardoor de basis voor samenwerking voor kiezers duidelijk wordt. D66 zal, zoals in vorige onderhandelingen, zoveel mogelijk open en transparant communiceren over de gemaakte keuzes.
- **Bestuursakkoord.** Na de verkiezingen wordt een breed bestuursakkoord op hoofdlijnen gesloten, details volgen later in de uitvoering. Ook oppositiepartijen kunnen, net als in 2022, ideeën inbrengen die onderdeel worden van het coalitieakkoord.
- **Hoorzitting.** D66 pleit voor het behouden van een hoorzitting voor kandidaat- wethouders, die zo via een openbare vergadering aan gemeenteraad en inwoners worden gepresenteerd. De gehele raad krijgt vooraf zicht op de portefeuilleverdeling en krijgt de kans de kandidaat-wethouders kritisch te bevragen.

- **Burgemeester.** Inwoners worden meer betrokken bij de (her)benoeming van de burgemeester. Niet alleen bij de criteria voor de voordracht, maar ook later in het proces.
- **Wijkwethouder.** We behouden wijkwethouders in iedere wijk, die als eerste aanspreekpunt gemakkelijk toegankelijk is voor inwoners. De wijkwethouders hebben korte lijnen met inwoners van 'hun' wijken.
- **Projectwethouders.** Voor grote, portefeuille overstijgende projecten worden projectwethouders aangewezen, die de regie voeren over het geheel.
- **Spreekuur.** Leden van het college van B&W houden maandelijks spreekuur in het stadhuis of in 'hun' wijk, waar inwoners zonder afspraak ideeën of zorgen direct met het college kunnen delen.
- **Gemeenteraad.** Er komt steeds meer werk naar de gemeente toe, waardoor de werkdruk van de raad toeneemt. Om te zorgen voor goede controle moet de gemeenteraad verder professionaliseren. Hiervoor is extra ambtelijke ondersteuning (griffie) nodig en de middelen voor opleiding en fractieondersteuning worden verhoogd. Besteding van de fractievergoeding wordt openbaar toegankelijk.
- **Volledige transparantie.** Alle gemaakte reizen en ontvangen giften van college van B&W en gemeenteraad worden ieder kwartaal proactief openbaar gemaakt op de gemeentelijke website.
- **Terugkeergarantie voor ambtenaren.** Ambtenaren die tijdelijk overstappen naar publieke sectoren waar moeilijk gekwalificeerd personeel voor te vinden is, zoals onderwijs of zorg, bieden we een terugkeergarantie.
- **Integriteit.** De afgelopen periode zijn er veel stappen gezet op het gebied van het borgen van een weerbaar en integer lokaal bestuur en ambtenarenapparaat. Er is een gedragscode en een register voor raadsleden en collegeleden. Deze aanpak zetten we door en monitoren we jaarlijks.

9.2. Een betrouwbare, open en toegankelijke gemeente

De gemeente is er voor haar inwoners: benaderbaar, duidelijk en menselijk. D66 wil dat ambtenaren en bestuurders zichtbaar en aanspreekbaar zijn in de stad en dat ze actief contact onderhouden met bewoners. Dat vergroot niet alleen hun betrokkenheid, maar zorgt er ook voor dat zij beter op de hoogte zijn van de zorgen en ervaringen van inwoners. Als mensen hulp nodig hebben, zou dat bij één loket te vinden moeten zijn. Dat vraagt om duidelijke taal, fysieke loketten in de buurt en een houding waarin fouten worden erkend en opgelost. Alleen zo herstellen we en bouwen we aan vertrouwen tussen inwoners en overheid.

Democratie gaat niet alleen over inspraak, maar ook over verantwoordelijkheid. Wij helpen mensen actief om mee te doen, juist ook degenen voor wie participatie nu niet vanzelfsprekend is of groepen die te weinig worden gehoord. Een sterke democratie bouwt op betrokkenheid, toegankelijkheid en gedeeld eigenaarschap. D66 zet zich in om zoveel mogelijk inwoners te betrekken en belangen eerlijk af te wegen. Zo kan iedereen bijdragen aan het Harderwijk en Hierden van de toekomst.

- **Factcheck in de gemeenteraad.** We zien feitenvrije informatie toenemen in de gemeenteraad. We onderzoeken hoe we factchecks toegepast kunnen worden binnen de politiek. Hierbij hoort bij dat claims onderbouwd worden met bronnen en dat die bronnen verifieerbaar zijn. We onderzoeken mogelijkheden tot realtime factchecks, rectificaties en VAR-momenten tijdens vergaderingen. Hierin werken we samen met onder andere de media en de griffie.
- **Buurtstages en wijkbezoeken.** Buurtstages en wijkbezoeken voor ambtenaren en bestuurders vergroten betrokkenheid. Zo komen ze direct in aanraking met inwoners en horen/zien ze wat er speelt in de buurten.
- **B&W op locatie.** Het college van B&W vergadert iedere eerste vergadering van de maand op locatie bij een maatschappelijke instelling in de gemeente Harderwijk.
- **Duidelijke communicatie.** De communicatie voor en met inwoners is helder en goed te vinden. Bijvoorbeeld via begrijpelijke websites, een terugbelknop, toegankelijke bezwaarprocedures, heldere taal en de mogelijkheid onduidelijke brieven terug te sturen naar de gemeente. Alle stukken van de gemeente zijn voor iedereen te begrijpen en waar dit niet mogelijk is wordt een publieksversie opgesteld.
- **Een oplossingsgerichte houding.** De gemeente heeft een oplossingsgerichte richting inwoners, waarbij de gemeente meedenkt met inwoners en het beleid herstelt als daar aanleiding toe is. We stimuleren het gesprek tussen inwoners en wethouders, ambtenaren en raadsleden.
- **Burgerberaad.** Om inwoners te betrekken bij maatschappelijke vraagstukken wordt het Burgerberaad Harderwijk in het leven geroepen. Het Burgerberaad moet een afspiegeling van de samenleving zijn en deelnemers worden via loting geselecteerd. Er wordt aanvankelijk gestart met specifieke onderwerpen, zoals het klimaat.
- **Participatie.** We stimuleren participatie om samen te bouwen aan het Harderwijk en Hierden van de toekomst.. Zo bieden we kansen tot meedenken en meedoen voor veel inwoners. Misbruik van participatie gaan we tegen. Inspraak moet niet alleen ingezet worden voor het eigen gewin, zoals bij bouwprojecten voorkomt.

- **Ervaring van inwoners.** Niet alleen bij beleid, maar juist ook bij de uitvoering willen we Harderwijkers en Hierdenaren horen. Er liggen nog veel kansen om de ervaringen van inwoners te horen en zo onze stad samen te verbeteren.
- **Referendum.** Inwoners van Harderwijk krijgen de mogelijkheid om over besluiten van de gemeenteraad een referendum te organiseren wanneer zij het niet eens zijn met genomen raadsbesluiten. Het is een raadgevend correctief referendum. Bij een referendum hoort een heldere vraag, die gepaard gaat met een duidelijke uitleg wat de voor- en tegenstem inhoudt.
- **Prereferendum.** Waar het kan werken we met een prereferendum: geen keuze tussen ja of nee, maar we geven inwoners de ruimte om hun voorkeur over meerdere opties te laten zien. Zo ontstaat er meer vrijheid en nuance in het debat.

9.3. Verantwoord kansen pakken met AI.

D66 Harderwijk ziet kunstmatige intelligentie als een kans om onze stad slimmer, mensgerichter en toekomstbestendig te maken. D66 Harderwijk ziet het toepassen van AI-technologie, en in het bijzonder generatieve AI zoals taalmodellen en nieuwe agentic systemen, als een belangrijke groeikans voor de regio. Deze technologie kan de productiviteit van de gemeente vergroten en nieuwe mogelijkheden creëren voor inwoners en ondernemers. We investeren in kennis, innovatie en verantwoorde toepassingen, zodat AI werkt vóór Harderwijkers en niet andersom. D66 kiest voor:

- **Wethouder Digitalisering.** We introduceren een 'Wethouder Digitalisering'. We zorgen dat er een wethouder komt die technologische innovatie, digitale dienstverlening en informatiebeveiliging de aandacht en sturing geeft die nodig zijn.
- **Een AI-specialist binnen de gemeente.** De gemeente stelt een AI-specialist aan, die innovatie aanjaagt, kennis deelt en het bestuur adviseert over kansen en risico's en de kennis van de gemeentelijke organisatie up to date houdt.
- **Een duidelijke gemeentelijke AI-visie.** Met een meerjarenplan voor hoe de gemeente AI inzet om haar dienstverlening te verbeteren én hoe we Harderwijk voorbereiden op deze technologische verandering.
- **Ruimte voor innovatie en ondernemerschap.** We stimuleren een lokale digitale economie door te investeren in een incubatieprogramma voor start-ups met focus op digitalisering en AI, bijvoorbeeld in samenwerking met bestaande initiatieven zoals ZWINC.

- **Aansluiten bij regionale AI-netwerken.** De gemeente zoekt actief aansluiting bij bestaande AI-community's in de regio en landelijk, zodat we kennis delen en niet telkens het wiel opnieuw hoeven uitvinden.
- **AI-geletterdheid voor inwoners en ondernemers.** We richten een lokaal kenniscentrum op waarin ondernemers, inwoners, de Harderwijkse IT-Guild, bibliotheek en andere partners samenwerken. Hier worden kennisavonden georganiseerd en komt een loket voor vragen over generatieve AI en de EU AI Act. Zo zorgen we dat iedereen veilig, vaardig en met vertrouwen AI kan gebruiken.
- **Onderzoek naar digitale zelfstandigheid.** D66 wil dat de gemeente onderzoekt hoe zij minder afhankelijk kan worden van buitenlandse software en datacenters. We zoeken hierbij samenwerking met Meerinzicht, provincie en landelijke partners, en verkennen privacyvriendelijke alternatieven voor veelgebruikte platforms.
- **Voorlichting over cyberveiligheid.** We organiseren gastlessen op scholen en voor inwoners, met extra aandacht voor senioren, over cybergevaar, deepfakes en nieuwe vormen van phishing. De bibliotheek krijgt een rol in het versterken van digitale en AI-vaardigheden, als onderdeel van haar bestaande digitaliseringstaken.

9.4. Harderwijk en de regio

Regionale samenwerking wordt steeds belangrijker met alle taken die richting gemeenten worden overgedragen. Ook in ruimtelijk opzicht houden veel uitdagingen zich niet aan gemeentegrenzen. Hiervoor is regionale samenwerking van groot belang voor de toekomst van Harderwijk.

- **Regio Harderwijk.** D66 ziet regionale samenwerking het beste ontstaan in de directe omgeving, met Ermelo, Putten en Zeewolde.
- **Fusie.** Zonder directe aanleiding zal de gemeente Harderwijk niet fuseren. D66 staat voor de zelfstandigheid van onze gemeente. Wanneer er toch aanleiding is voor een fusie, bijvoorbeeld opgelegd vanuit provincie of Rijk, dan heeft D66 de voorkeur voor een fusie met de gemeenten Zeewolde en Ermelo, gezien de goede samenwerking in Meerinzicht.
- **Transparante en constructieve samenwerking.** Samenwerking brengt onze stad verder. We zien steeds meer samenwerkingsverbanden. Belangrijk is dat inzichtelijk blijft wat er gebeurt binnen de samenwerking, dat besluitvorming bekend is bij de gemeenteraad. Actieve communicatie naar de gemeenteraad is essentieel. Samenwerking kan ook inspireren, wanneer je partners goede ideeën doorvoeren. Daarom wordt de gemeenteraad actief op de hoogte gehouden van ontwikkelingen binnen de samenwerkingsverbanden.

Dankwoord

Dit programma laat zien hoeveel energie en ideeën er in Harderwijk leven. We zien veel kansen en mogelijkheden om van Harderwijk en Hierden een nog mooiere plek te maken voor iedereen. Samen met inwoners, ondernemers en experts hebben we gewerkt aan een plan voor een vrij, sociaal en toekomstgericht Harderwijk. In dit plan hebben we ervaringen, expertise en inspiratie samengevoegd tot een volledig plan voor een optimistisch en ambitieus Harderwijk.

Wij willen allereerst onze leden, met al hun specialistische kennis en expertise, hartelijk bedanken voor het meedenken. Hun inhoudelijke expertise en betrokkenheid waren onmisbaar. Daarnaast grote dank aan alle mensen en organisaties uit Harderwijk en Hierden die hun inzichten met ons deelden en met ons mee dachten.

Met speciale dank aan Thijs Melkert, voor het delen van zijn kennis en ideeën en het meelesen. Dankzij jullie ligt er een programma vol ambitie en vertrouwen in de toekomst van Harderwijk en Hierden.

De verkiezingsprogramma commissie van D66 Harderwijk

Anne Naomi Brassien

Monique Zuiddwijk

Michiel Bruinewoud

Marijn Star

Martijn Pijnenburg

Anke Buurman-Kuiper